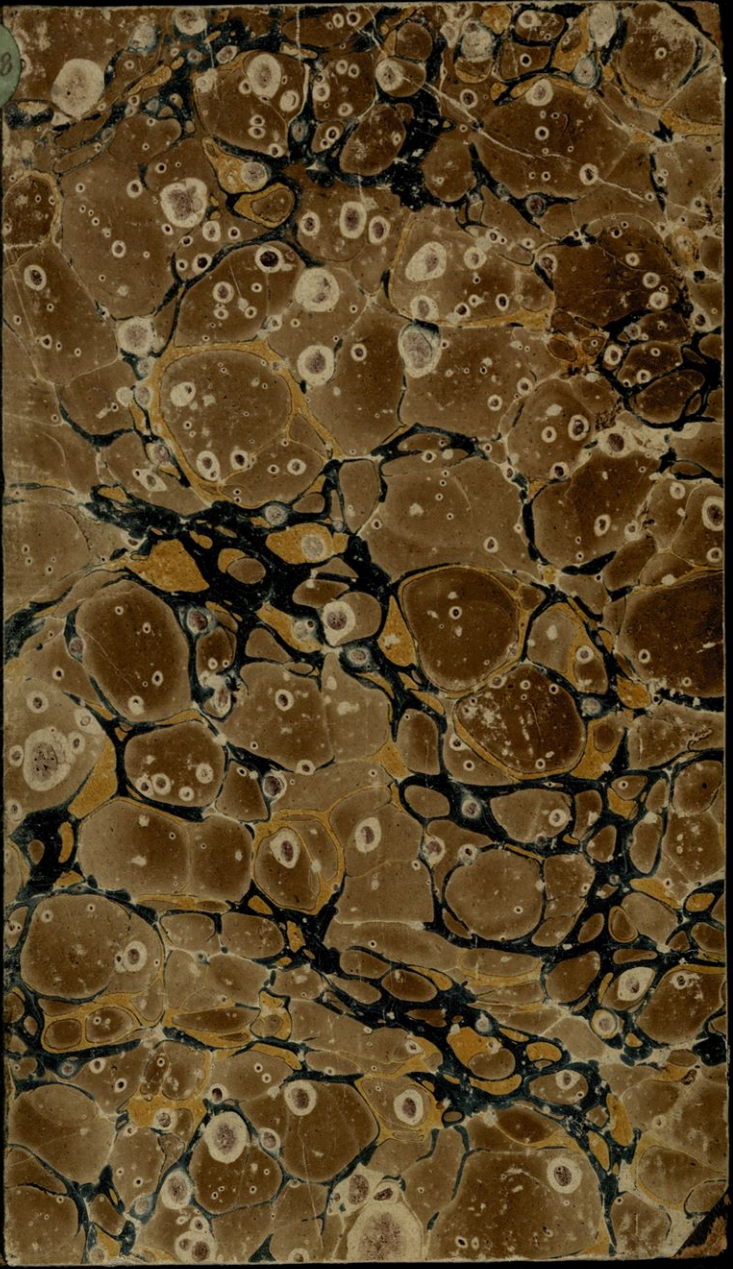

II
B 27538
C

27538, II, B, c.

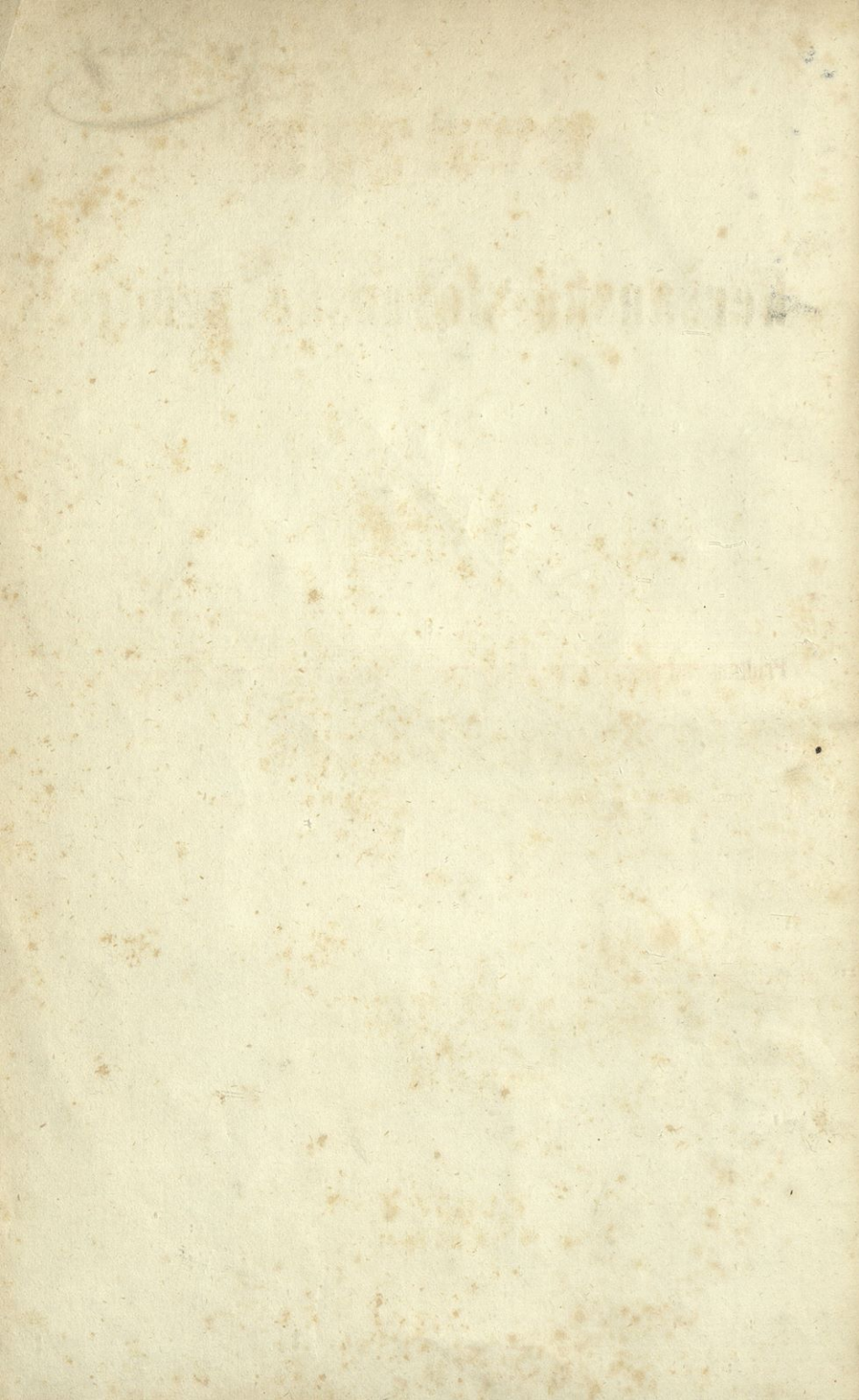
J. Kosmač

127
1869

Slovensko-slovenske zemlje

POSREDOVANJE

IZDAVAJELNIK
Ljubljana, pri tiskarni ...

CVETJE

keršansko-slovenske zemlje.

Pridnim mladenčem in deklicem v darilo nabral in v venec povil

JOŽEF ROZMAN,

korar stolne labudske cerkve in vodja škofjinega seminarija pri sv. Andreji.

Z 9 podobinami.

V CELOVCU 1857.

Natisnil in ima na prodaj Janez Leon.

ČISTÉ

Keršanské slovníkové knihy

První vydání v letech 1811 a 1812 v Praze

JOHANN MOKRIŠ

Knihy se prodávají v knihovně královské v Praze

1811

V PRAZE 1811

Knihy se prodávají v knihovně královské v Praze

Indem die vorliegende Jugendschrift: „Cvetje keršansko-slovenske zemlje“ betitelt, mit 9 Stahlstichen vaterländischer Patrone nichts gegen den katholischen Glauben und die christliche Sitte, sondern im Gegentheil für die Jugend viel Lehrreiches und Auferbauliches enthält, so wird solche vom Ordinariate nicht nur zur Drucklegung approbirt, sondern zur Verbreitung anempfohlen.

F. B. Lavanter Ordinariat zu St. Andreä am 23. Juli 1856.

Anton Martin,

Fürst-Bischof.

In dem die vorliegende Jugendschrift: „Ovrio karmako-slavenska kraljeva“
betitelt, mit 9 städtischen vaterländischer Patrone nicht gegen den katholischen
Glauben und die christliche Sitten, sondern im Gegentheil für die Jugend viel
Lehrreiches und Interessantes enthält, so wird solche vom Ordinariate nicht nur
zur Drucklegung genehmigt, sondern zur Verbreitung empfohlen.

F. B. Lavantur Ordinariat zu St. Andree am 22. Juij 1838.

Anton Martin.

First-Bischof.

Predgovor.

Naša ljuba slovenska zemlja, ki nas rodila je, se mi zdeva velik in veličasten božji vert, v katerem raste mnogo zalih dreves in lepih cvetic prave izveličanske vère. Ali pa veste, kdo je prvi v potu svojega obraza sadil ta božji vert med nami? kdo polival ga s svojo kervijo? kdo postavil toliko belih cerkvá in zalih samostanov, ki so duhovski tabri naše svete cerkve? — Oh, kako radi pozabimo svojih naj večjih dobrotnikov in duhovskih očetov, ki so božji vinograd med nami prvi sadili! kako malokdo v misel vzame naših slovenskih krajev dobrih mater, ki darovale so vse svoje blago in imetje, naj bi sveta katólička vèra po naših deželah globoko se vkoreninila, lepo razcvetela, in naj bi mi, njih vnuki in mlajši, veselo in prav obilno uživali nje nebeškega sada! — Ali ni mar žalostno, da mnogo mnogo je Slovencev, ki še po imenu ne pozna prvih oznanovavcev naše svete vère? ali ni

gerdo, da tako malo obrajtamo, tako slabo cenimo ravno tiste svetnike in svetnice, ki so živeli tu v naši domovini, so mnogo se potili in tudi svojo kri prelili, da so zapustili nam naj večje bogastvo, naj lepši zaklad, sveto vëro namreč? —

Najdejo se nehvaležniki, katerim podobe naših domačih svetnikov in svetnic niso po volji, in clo iz cerkve bi jih djali, naj bi le smeli, zato ker po njih abotnih mislih premalo nesó, in jih ljudje zadosti ne obrajtajo, ravno zato, ker jih premalo ali clo ne poznajo. — Oj nehvaležnost pregerda in grešna! Ni se čuditi, da po tem sveta katolíčka vëra tudi med nami čedalej hujše obnemaguje, ker ne spoštujemo in ne častimo po zasluženji možev, ki so nebeško seme božje besede prvi po naših krajinah sejali — in ne cenimo in ne obrajtamo dosti pobožnih žen, ki so to evangeljsko blago toliko skerbljivo polivale, in ga nam brez oskrumbe prihranile. Te nehvaležnosti v prihodnje ne daj Bog!

Hvaležnost in spodobno čast do prvih apostolov naše ljube domovine med nami obuditi, posnemo njih svetih čednost oživiti, in obilniši blagodar njih mogočne prošnje pri Bogu za naše kraje dospeti, sem to nebeško „Cvetje

keršansko-slovenske zemlje“ nabral, in ga sosebno vam, mladenči in dekličiči, v darilo podam. Uzemite ga kakor šopek žlahno dišečih nebeških rož, nosite ga tako rekoč na svojih persih, in v nemajte na njem svoje mlade serca za Boga, za sveto vero in za milo domovino. Za to troje radi in iz serca vse storite, in ako treba je, tudi terpite brez nevolje — to bo vaša čast in slava, vaša sreča časna in večna.

Kaj pa! bote znabiti mislili, kaj da sem ravno vam, mladenči in dekličiči, nabral in namenil to cvetje? Glejte, menim da vi, dokler vas belo oblačilo svete nedolžnosti ogrinja in vas kaka grešna pošast v pest ne dobi, ste naj lepše cvetlice na zemlji, vi ste nada boljših časov, vi ste posebno veselje svete katolíčke cerkve. Menim pa tudi, da vaše serce je še mehko in vsemu dobremu odperto, menim da lepa beseda ne bo zgubljena pri vas, zatorej vas prosim, berite pridno, berite s pobožnim duhom v tej knjižici, in roko vam dam, da pridniše ko bote brali, kako lepo so živeli svetniki in svetnice božje, bolj se bote nadušili v dobrem, in gotoviše bote prišli danes ali jutre v nebeški vert — v sveti raj, kjer bote cveteli kakor palmove drevesa v nepopisljivi lepoti, bote

imeli zlate krone na glavi, in vašega veselja vam ne bo nihče odvzel.

*Ker je pa za človeka tudi dobro, da vê kaj ne samo od vasi ali dežele, v kateri živi ali je bil rojen, timveč tudi od drugih krajev in dežel, sem na koncu vsakega življenjopisa dostavil nekoliko črtic iz zemljopisa, in se nadjam, da bom tudi s tim vam ustregel. — **Z Bogom!***

Pri svetem Andreji o Šent-Petrovem 1856.

[Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

I.
Sv. Mahor in sv. Fortunat,
 mučenika in mogočna varha krajske dežele.

Po zimi, ko huda burja brije, in merzel sneg leži po hribih in ravninah, je malo malo rož — najdejo se le tu in tam med okni ali v pomorančnicah, in še tukaj redko: na spomlad pa, ko se sneg raztaja in sonce ogreje zemljo, je vse pisano in zeleno, vse polno rož in cvetja. Enako žalostno kakor po zimi, bilo je starodavne čase, napreden je prišel Odrešenik Jezus Kristus na svet; bilo je malo pravičnih, malo bogoljubnih — in ti, ki so bili, bili so večdel samo zmed izraelskega ljudstva, in še zmed tega redki. Ko je pa ljubi Jezus učiti začel, ko je na visokem križu iz oblasti hudičeve rešil človeški rod, in je nam binkoštno nedeljo poslal svetega Duha, so kakor rože zmladleta poganjati jele naj lepše kristianske čednosti, so izcimili se zlati časi svete vere, in je izrastlo svetnikov in svetnic brez števila.

Tudi na ljubo slovensko zemljo, ki je naš rodila in zibala, je Bog obrnul svoje milostljive oči. Na bregu jadranskega

morja, kake tri pošte od sedanjega Tersta, stalo je veliko in imenitno mesto Oglej, in v to mesto pride sv. evangelist Marka okoli l. 46 po Kristusovem rojstvu. Z gorečo besedo oznanuje našim prededom, ki so ondi prebivali, veseli nauk od našega odrešenja po Kristusu, jim dokazuje jasno in očitno, kako neumno je malikovavstvo, in milo jih vabi, naj bi se udali Jezusu in njegovi zveličanski veri. Koliko ravno jih je spreobernal in kerstil, nam ni ničesar znanega; samo toliko vemo, da eden njegovih naj zvestejših učencev bil je nek oglejsk meščan, Mahor po imenu, in ker Oglej stal je na slovenski zemlji, sodimo in menimo, da sv. Mahor je prvi nam znani Slovenec, ki se je pokristianil in pod bandero Jezusa Kristusa stopil. — O preblagi sv. Mahor, kako srečen si vendar, da si veren postal in si malike zapustil! Koliko bogatinov, koliko plemenitnikov bilo je v oglejskem mestu; ali ni duha ne sluha od njih! tvoje ime pa še slovi, in bo slovelo večne čase. Pač res, kar sv. Janez pravi, da le kdor Boga ljubi, ostane vekomaj.

Ali tudi že v življenji njegovem mu Bog je odločil veliko čast in slavo. Ko je sv. Marka v Rim nazaj se vernul, je sv. Mahor šel z njim, in ondi v poglavitnem mestu Rimu je sv. apostol Peter sam posvetil ga v škofa, in mu izročil duhovno skerb čez Oglej in čez vse sosedne dežele. Škof postanši je bil sv. Mahor izgled bogaboječega življenja, je bil luč vsim, ki so ga poznali — vernim in nevernim, je dopolnoval svoje dolžnosti, kakor dober in skemben pastir, in nekaj po svojih lepih naukih, nekaj po čudežih, ki jih je delal, je pokristianil mnogo svojih rojakov.

Vendar ne samo po Ogleji se Jezus je častil, se njegova sveta vera je vkoreninjala, temuč tudi po bližnjih deželah je raztegala svoje košate in dolge veje. Oglej namreč bil je tergovsko mesto, v katerem bilo je ptujcev vseskoz na kupe, in po teh ptujcih, ki bili so iz raznih krajev domá, se je tudi sveta vera po raznih krajih razglasila; sosebnó po sedanjem Primorskem, Krajnskem, Koroškem in Štajarskem je dobivala od dne do dne več prijatlov in spoznovavcev. Tudi je bil sv. Mahor tako srečen, da našel je zvestega pomagavca, svetega Fortunata, ki bil je diakon, to se pravi, na naj bližnjiši stopnji, mašnik postati, in je skerbno na strani stal svojemu škofu v vsih okoljsinah življenja, v veselih in v žalostnih urah. Po njunem svetem trudu in prizadetju so veseliši časi nastopali, je malikovanje hirati, in je ljubo kristianstvo se razcvetati jelo. — O sveta vera, ti neprecenjeni dar božji, ko bi te ljudje pač prav spovnavali, ko bi lepo živeli po tvojih zveličanskih naukih, kako veselo bi bilo na zemlji! kako mirno in zadovoljno bi lahko živeli!

Kakih dvajset let je sv. Mahor skerbljivo učil svoje verne ovčice, je pridno oznanoval tudi nevernikom nauke svetega evangelja, in obilna žetva na dušnem polji ga čaka, kar prihruje grozna nevihta čez Oglej in vse kristianske dežele. Rimski cesar Neron, ki bil je grozovitnež da malo takih, in je podavil že mnogo svoje naj bližnjiše zlahte, se tudi čez kristiane vzdigne, in neusmiljeno nad njimi divjati začne. Razsaja se v Rimu nad njimi, zamori svetega Petra, svetega Paula in drugih veliko število; zapove pa tudi namestnikom svojim, ki jih je imel po posameznih deželah, da naj sledé

za kristiani, in kolikor jih najdejo, naj bodo bogati ali revni, možki ali ženske, naj oestro in kervavo ravnajo z njimi.

Mestni poglavar v Ogleji tisto dobo bil je nek Sebast, ki bil je kervizeljen kakor risa, in mu je cesarjev ukaz prav prišel, kakor voda na mlin. Na vse kraje se ozira, na vse strani pošilja svoje trinoge, vohat za ubogimi kristiani, in res! le prehitro najde priložnost, znositi se nad njimi, in nasititi svoje kervizeljne počutke. Bile so v Ogleji takrat štiri device žlahnega stana: Eufemia, Rotia, Tekla in Erazma, ktere je sv. Mahor v sveti veri podučil, jih očistil s kerstno vodo in posvetil v neveste nebeške. Pervih dveh oče bil je Valenci, zastaran malikovavec, ki od Jezusa in njegove svete vere kar besedice ni slišati hotel; zadnjih dveh oče pa bil je brat njegov, Valentinian z imenom, ki bil je pobožen kristian in ves vnet za svojo vero.

Kakor se kaže, so živele te štiri device več časa lepo mirno, in služile veselo in v hvaležnosti svojega serca ljubemu Bogu, kateri je v svoji veliki milosti rešil jih iz malikovavskih vraž, in jim prižgal luč prave vere — ali pride tudi za nje terda poskušnja. Valenci namreč bi rad bil omožil svoje hčeri Eufemio in Rotio; one pa se mu ustavite, rekoč, da ste kristianki in zaročene že drugemu ženinu, kterega ljubite iz celega serca, in mu bote zveste ostale do smerti. Slišati iz ust svojih hčeri, da ste kristianki, oče od jeze kviško plane, popade meč, in bi pri priči obe prebodel bil, ko bi mu ušle ne bile. Bežale ste k svojemu stricu Valentinian-u, ki ju prijazno sprejme, ju skrije s svojima hčerama vred, in prikriva v svoji hiši tak dolgo, dokler jih neko hlapče zasledi

in Valenci-u izda. Valenci, ves serdit se nagloma vzdigne, vzame seboj nekoliko služavnikov svojih, in zasači vse štir device, ko so ravno molile in častile Boga, in se izročevale Njemu v varstvo. Brez vse milosti, kakor divji jastrob jih zgrabi, in vleče naravnost pred mestnega poglavarja Sebast-a, naj jih sodi ojstro po cesarskem ukazu, naj jih prime terdo, drugim v svar in strah.

Poglavar, viditi zale device, se jim prilizovati začne, jih hvali, kako da so berhke, jim pripoveduje, kake gospe lahko še bodo, koliko veselja in sreče jih čaka, in kaj vem! kaj vse jim kvasi; ko pa spozna, da ničesar ne opravi s svojim sladkim jezikom, ga jeza zgrabi in s hudo jih napletati jame. Ukaže jih do golega sleči, in tepsti s šibami in z bičmi; ukaže jih tleči tako dolgo s kladvi, dokler se jim kri scurkoma iz nosa ulije.

Tako raztepane jih da v ječo zapreti, in si berž ko ne misli, da uboge device po tolikih bolečinah bodo vse prepadle, in same od sebe odstopile od svoje vere; ali zgodi se ravno narobe. Ko jih drugo jutro v sodbo zakliče, so že vse zdrave, so čverste, kakor bi se jih poprejšni dan nihče dotaknul ne bil, in poglavar sam se čuduje, in reče: „Glejte, dekleta! koliko radi vas imajo naši bogovi, ker vas tako naglo zacelijo; povernite se torej nazaj v njih službo, in ne kratite jim časti, ki jim gre.“ — Oh! kako vendar se motiš,“ mu vse štiri enoglasno odgovoré, „tvoji puhli bogovi niso še nobenega ozdravili; ozdravil nas je Gospod nebes in zemlje, Jezus Kristus, kateri sam je pravi Bog. Njemu smo hvalo dolžne, in

Njemu hočemo živeti in umreti.“ Poglavar, ki takega odgovora od rahlih devic ni pričakoval, zdaj od jeze zaškriplje, ukaže na tezavnico razpeti jih vse štir, in žgati po vsem životu, ukaže clo persi odrezati jim in psom jih vreči, naj jih pojedjo; ali psi, ki imeli so več sramožljivosti kakor on, se ne dotaknejo jih, marveč jih branijo spoštljivo. — Vse ranjene, vse opečene in že na pol mertve morajo čez noč spet v ječo; ko se pa dan naredi, jim ukažejo, da morajo gole po mestu od ene ulice do druge, naj bi ljudstvo se smejalo in razgledovalo nad njimi. Sramožljive device terpé rade in veselo, nobena nevolja ne kali njih milega obraza; samo da bi morale brez oblačila med ljudstvo, to jim težko dene. Zategavoljo moli sv. Eufemia, in glej! kakor bi mignul, pride angelj božji, jih zavije v belo krilo in ozdravi tako popolno, da se jim nobena rana več ne pozna. Tudi postanejo lepe, še vse drugač kot so bile poprej, in njih obličja se svetijo, kakor romeno sonce na nebu.

Poglavarja vendar nobeden čudež ne gane, in stanovitnost devic ga ne omehča — Bog mu je serce uterdil, kakor nekdam Faraonu; zategadel v svoji dušni slepoti ne vidi božje roke, ki nad devicami čuva, in ukaže jih ob glavo djati. Slišati da morajo umreti, se nikakor ne ustrašijo, vsaj so bile s svojim duhom že več v nebesih kakor na zemlji; le ko zagledajo rabeljna svojega, se jim serce v persih oberne. Valenci namreč sam pride po nje, jih pelje v visok stolp, v katerem je prej svoje hčeri nekoliko časa zaperte imel, odseka glave svojima lastnima hčerama, Eufemii in Rotii,

odseka ju tudi svojima stričnicama, Tekli in Erazmi, in pomeče njih trupla in glave skozi lino v memo tekočo Nadežo. Oh, kako hudodelstvo! Koga bi v duhu ne streslo! Komej vendar bilo je doprinešeno strašno delo, se zemlja potrese, in ognjena strela iz pod neba vreže v stolp, ga požge in razruši, in ubije nečloveškega očeta in vse njegove pomagače. — Tako se grešnikom rado godi. Visoko se nosijo, široko se ustijo, in njih djanje in nehanje na videz je clo kratkocasno; ali njih sreča je opoteča, se večdel v žalost preoberne, in njih konec je pogublenje. Pravičnih smert pa je srečna, je začetek boljšega življenja, in njih spomin od roda do roda. Priče tega so nam štiri oglejske device.

Bile so sicer umorjene in zagnane v vodo; ali čez malo se vse spremeni. Noč se stori, in Valentinian in sv. Mahor gresta k reki Nadeži, iskat glave in trupla rajnih devic. Na breg tik vode se ustopita, in ne dolgo, ko priplava k njima čolnič, v katerem veslata prezala mladenča (dva angelja), in izročita svetemu škofu Mahorju ostanke svetih devic. S kakim veseljem in s kako častjo sv. Mahor sprejme te drage ostanke, si lahko mislimo. — Spremljen od svojih duhovnikov jih slovesno pokoplje v Valentinianovi hiši, ktero ob enem v službo božjo odloči; in še se kaže čedna kapelica, posvečena v čast teh svetih mučenic, od ktere pravijo, da stoji na tistem mestu, kjer so one pokopane. O kako dolgo je že — blizo osemnajst sto let, kar so terpele in umerle za sveto vero! njih ime pa še slovi, in bo slovelo vekomaj. Svete device! svete mučenice! prosite Boga za nas!

Kri oglejskih devic je bila kakor seme, ki pade v dobro zemljo in rodi stoteren sad. Število vernikov po mestu in zvon mesta je rastlo od dne do dne; število malikovavcev pa je zmanjšavalo se, in njih tempeljni bili so čedalje bolj zapuščeni. Ali kolikor več udov dobivala je cerkev oglejska, toliko večja bila je jeza ostalih malikovavcev, in tako dolgo šuntajo in podpihujejo mestnega poglavarja Sebast-a, dokler da zgrabiti svetega Mahorja in prignati pred svoj sodni stol. Pogumno in brez straha stopi sv. Mahor pred njega, in mu odkrito pove, da je že več kakor dvajset let, kar je odpovedal se malikovanju in stopil v službo pravega, živega Boga; pove mu na ravnost, kako srečen in miren v svoji duši je od tistega časa, in kako močno želi, da bi vsi ljudje dosegli to srečo in prišli k temu spoznanju.

Ali ravno ta odkritost hudo zbode poglavarja — ves serdit ukaže do kervavega tepsti svetega škofa, ukaže ga na tezavnico razpetega žgati z gorečimi baklami, in raztergati mu persi z železnimi grebeni. Toda z vsim tim divjanjem ničesar ne opravi; — več ko terpi sv. mož, bolj je veselega obraza, in pri vsih svojih bolečinah toliko lepo hvali Boga, da Oglejani vsi vneti se začno gibati in potegovati za njega; in poglavar, ki se je bal, da bi kak hrup ali punt med njimi ne vstal, veli svojim hlapcem in bričem, da naj prejenjajo z mučenjem, in naj ga v ječo zapro. Sv. Mahor pa se tudi ječe ne ustraši, ker dobro je vedel, da On, kateri je dosihmal ga tako vidno podpiral, ga tudi v ječi ne bode zapustil; in res! po noči, ko je vse v terdem spanji že, se tamnica prečudno razsveti, in naj prijetniši duh jo napolni od ene stene do druge, in od

verha do tal. Jetničar, ki mu je bilo Poncian ime, se zbudi, in vidši kaj se godi, se mu odpro dušne oči, in ves ginjen pade pred svetega škofa, in milo ga prosi, naj ga poduči in kersti. Vendar Poncian ni sam, ki bil je tako srečen, da se je pokristianil; temuč tudi mnogo meščanov, ki slišijo od čudežev božjih, se poda k njemu v ječo, in ga prosi za poduk in sv. kerst; — in ljubeznivi mož prijazno sprejme vsakega zmed njih, ga poduči in zapiše med ude svete katoličke cerkve. Med njimi s posebno hvalo se imenuje nek Gregor, ki bil je žlahnik in je imel sina, iz kterega je sv. Mahor hudiča izgnal. Tudi se bere, da sv. Mahor je za nekaj časa šel iz ječe, in je kerstil med tim vso Gregorjevo hišo, potem pa se je vernul spet v svojo tamnico, v kateri mu je Bog doživeti dal toliko milost in dušnih tolažb.

Vernikom vendar je vseskoz dozdevalo se, da Bog bo njih svetega škofa kmalo k sebi zaklical — nekaj ker so vedli, da on sam hrepeni s celo svojo dušo po kroni mučenišтва, nekaj pa tudi, ker je znana jim bila kervizeljčnost poglavarja Sebast-a in huda jeza malikovavcev. Zategadel gredo v ječo ga oprášat, kdo bo potem njih vladar in višjipastir, ko ne bo več njega med njimi? in on jim odgovori, da njegovega diakona Fortunat-a naj izvolijo. Bil pa je Fortunat, kakor svoje dni sv. Štefan, poln svetega Duha, ki je mnogo se trudil za čast božjo in za zveličanje bližnjega, in je kerstil med drugimi tudi neko Sandro, ki bila je žlahna gospa in vdova, in prej slepa je dobila pogled na prošnjo svetega Mahorja. Ali tudi poglavar Sebast zve, koliko veljaven mož in kak steber oglejske cerkve je sv. Fortunat,

zategavoljo da tudi njega prijete, in zaprete v ravno tisto ječo, v kateri bil je sv. Mahor.

Stopimo tudi mi k njima v ječo, poljubimo železje, v katero sta zakovana tolika služavnika božja in prva slovenska apostola, in pogledimo, kake so bile zadnje ure nju dragega življenja na svetu. — Dasiravno vklenjena sta vseskozi vesela, neprenehoma učita in oznanujeta Jezusa križanega, molita in hvalita Boga, in tolike čudeže delata, da ljudstvo čedalje v večjih trumah k njima vre, in se poglavar močno boji. Zatorej pošlje po noči rabeljna, ki jima obema glavi odseka. Nju duši ste šle v sveto nebo, nju umerjoče ostanke pa pobere jetničar Poncian z večjo skerbjo, kakor bi bilo naj dražje blago, in gospa Sandra jih pomazili z dragimi dišavami, in jih pokoplje s pomočjo že zgorej imenovanega Gregorja v svoji njivi, ki bila je tik mestnega obzidja. — Umerla sta, ali seme božje besede, kterega sta zasejala po slovenski zemlji, in polila s svojo sveto kervijo, še zeleni in raste; zategadel Slovenci svetega Mahorja in svetega Fortunata visoko časte, sosebno krajnska dežela je izbrala ju za svoja varha in prošnjika pred Bogom. Tudi je mnogo cerkvá po vsih slovenskih krajih, ki so sozidane njima v čast; samo v labudski škofiji, kolikor je meni znanega, jih je enajst. — Sveta mučenika, priporočujta nas Bogu!

Opomba. Ne smem zamolčati, da v Celovcu je društvo sv. Mahorja, kterega namen je, dobre knjige ljudem v roke spravljati.

1. Iz življenja ssv. Mahorja in Fortunata se učimo:

a) Da prvi dar božji za človeka je prava sveta vera, ker brez vere nam ni mogoče zveličanim biti. Kaj bi pomagalo nam,

ko bi bili bogati, visoko časteni, lepega lica in vseskož čverstega zdravja; po smerti pa bi nas v pekel pokopali? V nebesa nihče ne pride, kakor Jezus sam pravi, razun kdor veruje in je kerščen; zatorej molimo vsak dan, naj nas Bog v pravi sveti veri ohrani — boljše stokrat umreti, kakor sveto vero zatajiti.

b) Se učimo, da Bog svojim izvoljenim na zemlji rad terplenje in nadloge pošilja. Terpel je Jezus, terpeli so vsi njegovi svetniki, terpeti moraš tudi ti, ako hočeš v nebesa priti. Le dobro si zapomni, kar sv. pismo pravi: „Bog ljubi tiste, ktere tepe.“

2. Iz življenja štirih oglejskih mučenic se učimo:

a) Koliko lepa v božjih očeh je sveta nedolžnost mladenčev in dekličev — toliko je lepa, da tudi lilija na polji, tudi danica na nebu ji ni enaka. Kako srečen tedej je vsakdo, dokler čisto serce v svojih persih ima! on bo gledal Boga od obličja do obličja. Kako nesrečen pa tudi, kdor nedolžnost zgubi! on zgubi tako rekoč vse, zgubi gnado božjo in lahko tudi svojo dušo.

b) Se učimo, kako imamo biti sramožljivi v vsem svojem djanji in nehanji, zlasti pa v svoji obleki. Spodobno moramo — zakrivati svoje ude, in brez potrebe nikdar razgaliti se. So-sebno zjutraj, ko vstajamo, in zvečer, ko se ležat spravljamo, ne smemo pozabiti, da naš angelj varh je zraven nas, kaj pa še le Bog? —

Bog vse vidi, vse ve,
Greh delat' se ne sme.

Ker sv. Mahor in sv. Fortunat sta varha tudi goriške nadškofije, je spredej na jeklorezu pod nju nogami obrisana Gorica, ki se tudi „Laška Gorica“ imenuje. Gorica (Görz) je prijazno mesto, ki ima mnogo zalih hiš in poslopij, je zidana nekaj na griču nekaj spod griča, in šteje blizo 12,000 ljudi. Ima pet lepih cerkvá, semenišče za mlade duhovne štirih škofij, namreč: goriške, teržaške, poreške in kerčanske (veglianske), ima gimnazialne in desete šole, gluhomutnico in mnogo drugih koristnih naprav. Za postrežbo bolnikov so usmiljeni bratje in usmiljene sestre; deklško šolo deržé uršulinarce; v spovednici in na prižnici pomagajo duhovni očetje kapucini in franciškani, in imajo na Kostanjevici tudi sedmo in osmo šolo za novince svojega reda. Skozi mesto teče potok „Kvar,“ ki se o suhem vremenu skorej popolno posuši, o deževnem pa se precej naraša, in se izliva v Sočo, čez katero kakih sto stopinj od mesta derži cesta in most v laške dežele. Goričani govore slovensko, furlansko in nemško, in se živé nekaj s kupčijstvom, nekaj po tovarnah ali fabrikah, v kterih se sladkor dela, se sladčica žge, in se svila in pava prede in tka. Sapa po mestu in zvon mesta je čista, voda zdrava, in zemlja sicer rodovitna, samo nekoliko preveč suha in vroča; zato o suhih letih vse rado zvene in zgori, o bolj mokrih pa se pridela mnogo žita, zlasti turšice. — Okolica goriška se hvali, da je prijetna, rodi dovolj žlahnega sadja, dobrega vina črnega in belega, in kamor se oko oberne, zagleda ali terte ali murve ali oljke vseskoz zelene. — Kako poldrugo uro od Gorice je Sveta Gora, imenitna božja pot, kamor pride mnogo romarjev od blizo in od daleč.

Nadškofija goriška je izrastla l. 1751 iz stare oglejske, ima blizo 190,000 katoličanov in nekaj nad 400 duhovnikov, med katerimi je 7 korarjev, 15 dehantov in 19 redovnikov. Dehantije, katerih je deset slovenskih, pet pa laških ali fur-lanskih, so: Gorica, Šent-Peter pri Gorici, Kanal, Tomin, Cirkna, Bovec, Černiče, Komen, Devin, Teržič, Gradiška, Ločnik, Karmin, Višk in Flumižel. Sedanji goriški višjiškof so prečastiti gospod Andrej Golmajer, rojeni 28. novembra 1797 v Radoljci na Krajskem. — Ves goriški krog ima 5 mest, 5 tergov in 441 vasi. Tukaj imenujem le: Gra-diško, ki je močna terdnjava in znana jetnišnica; Teržič, ali kakor Lahi pravijo, Monfalkone, s 1400 prebivavci pri morji; Oglej, že večkrat imenovan je zdaj mala vas, polna razvalin in podertij; Tomin (Tolmein) in Bovec (Flitsch), dva znamenita terga.

SV. MAKSIMILJAN, ŠKOF IN MARTERNIK.
ROJAK NAŠE DEŽELE
PROSI ZA SVOJO CELE!

II.

Sv. Maksimilian,

škof, mučenik in celjsk rojak.

Prijazno kakor mila zvezda na daljnem nebu, se sveti življenje svetega Maksimilian-a, — o da bi le pridno se ozirali na njega, zlasti mi Slovenci, in bi se učili, prav ceniti svojo sveto vero, in živeti vseskoz, kakor on nas uči!

Celje, ki bilo je njega dni veliko in imenitno mesto, se sme ponositi z njim in reči: „Moj rojak je, v meni se zibal je in doжил.“ Starši njegovi so bili bogati, in žlahna kri je tekla po njih žilah; bili so pa tudi bogaboječi, vneti za vse dobro, in so iz serca želeli in skerbeli, da njih sinek bi se čedno in pošteno obnašal in bi zvest ostal pravi sveti veri vse dni svojega življenja. Bil je takrat v Celji učen in pobožen mašnik, Urani z imenom — njemu ga starši izročé, naj bi ljubezen do Boga in gorečnost za sveto vero v serce mu vtisnul, naj bi pa tudi podučil ga v vsem, kar je človeku po svojem stanu vediti treba. Sv. Maksimilian je bil pa tudi priden učenec, je pazljivo poslušal svojega modrega učitelja, se marljivo učil, in postane mladenček toliko brihten in pameten, da, kar je poznalo ga, se mu čudi, in ima veselje nad njim.

Ali kmalo pride huda skušnja za njega. Ni še dopolnil svojega trinajstega leta, ko mu oče umerje, in šest let potem tudi mati, in mu zapustita obilno dnarja in premoženja. Mlad biti, bogat in sam svoj — kolika nevarnost je to za človeka! koliko se jih zgubi časno in večno! Sv. Maksimilian vendar se ne da zmotiti. Dobro vedši, da časno blago, ako se ne obrača v dobro, nima cene pred Bogom, razda med siromake in bolnike vse svoje imetje, in živi ubožen sicer na časnih rečeh, ali toliko bogatejši na dobrih delih. Ni mu mar za častne službe, ne za posvetno veselje; temuč le po nebesih hrepeni, le pri Bogu so misli njegove in želje.

Čez nekaj let zapusti svoje rojstno mesto, in gre v Rim na božji pot. Onda obiše groba svetih apostolov Petra in Paula, in se ponudi rimskemu papežu v službo. Sikst II., ki bili so tačas vidni poglavar svete katoličke cerkve, ga z veseljem sprejmejo, ga posveté v mašnika, in mu dajo oblast, oznanovati sv. evangelj, kjer koli bi mu bilo po volji, in bi se mu potrebnije zdelo. — Sv. Maksimilian se verne v svoje kraje nazaj, prehodi mnogo dežel, in kamor koli pride, oznanuje božjo besedo in ljudi k pokori in poboljšanju vabi. Milo kakor pohleven dež iz pod neba, so mu tekale verske resnice iz ust; pa tudi stresale kakor grom, so grešnikov kosti in serca. Kjer so ljudje ga prijazno sprejeli, je z veseljem ostal, in skerbno jih podučeval; kjer pa je zadel na sovražne, terde ljudi, je tudi prah od čevljev si otresel in dalej potoval. —

Naj dalej mudil se je na sedanjem gornjem Austrianskem, kjer je še veliko nevernikov našel, in je bil tako srečen, da mnogo jih je rešil iz zmot malikovavskih, in jih pripeljal v na-

ročje prave izveličanske vere. Sloveče mesto Laureak, ki stal je na bregu reke Donave, je skoraj popolno prerodil. Kar bilo je nevernikov v njem, jih je podučil in kerstil; kar grešnikov, jih je predramil in spreobernul, in kar mlačnih, jih je vnel z ognjem svete ljubezni. Začelo se je novo življenje med njimi, začeli so služiti Bogu v duhu in v resnici; zategadel, ko je njih škof jim umerl, so hotli vsi od kraja, duhovniki in neduhovniki, sv. Maksimilian naj bo njih škof. — Škof biti, res! da visoka je čast, ali tudi odgovor na dan sodbe bo težek; zato je tudi sv. Maksimilian se ustrašil te časti in dolgo se branil: naposled pa, ko spozna, da Bog sam ga kliče v to službo, se uda v njegovo sveto voljo, in z dovoljenjem rimskega papeža prevzame vladarstvo laureaške škofije.

Pač srečna škofija, ki za svojega višjipastirja dobi takega moža, kakoršen je bil sv. Maksimilian! Neutrudljivo je učil, neutrudljivo obiskaval svoje verne ovčice, in lomil jim kruh večnega življenja. Ni si dal miru in pokoja, ne po dne ne po noči; nobeden pot mu ni bil predolg, nobena zima, nobena vročina prehuda; — bil je pripravljen, dati tudi življenje za svoje ovčice. Ali pri vsih svojih skerbeh tudi nevernikov ni pozabil, tudi njim je pridno oznanoval verozakonske in djanske resnice. Še se kaže na Solnigraškem cerkvica, posvečena njemu v čast, ki stoji na mestu, kjer je nevernike zbiral in podučeval.

Vendar samo lepo učiti, je še premalo; timveč kdor hoče dobiti kaj prida sadu iz svojega truda, mora tudi lepo živeti, in kar druge uči, tudi sam v djanji spolnovati. Sv. Maksimilian je večkrat opominjal poslušavce, naj bodo ponižni, pohlevni, trezni in čisti; bil je pa tudi v vsih teh čednostih naj lepši izgled. Večkrat

jih je svaril pred pijanostjo, tatvino, kletvo, nečistostjo in drugimi takimi grehi; bil je pa tudi sam tako vesten, da mu nihče kaj slabega očitati ni mogel. Zato so njegovi nauki tolikanj zdali, zato je čeda njegova tolikanj rada ubogala ga. „Kakoršen pastir, takošne ovce.“

Sedem in dvajset let že je sv. Maksimilian svojo apostolsko službo za Donavo opravljal, ko se nenavadno živo spomni svojega rojstnega kraja, in se spomni svojih rojakov, v kaki temi še večdel živé. Zdi se mu, da Bog sam mu je dal to misel v glavo, in ga kliče s tim v tiste kraje na delo; zatoraj se brez pomude odpravi in gre. Doidši v Celje sliši, kako neusmiljeno deželni poglavar Eulazi s kristiani ravna, in s kako silo jih naganja, da bi odstopili od svoje vere. Svetemu škofu se milo stori, in prizadeva se iz vse moči, kristiane poterčiti v sveti veri. Pridno jih obiskuje, jih opominja božjih obljub, in neprenehoma moli za nje, in jih izročuje Bogu in Marii devici v varstvo. Ko pa vidi, da sila je od dne do dne hujša, sklene stopiti pred poglavarja, in dati svoje življenje za svoje brate in sestre.

Eulazi je bil odkazal že dan, ob katerem ima priti vsakdo Celjanov v tempelj, darovat maliku Mars-u: kdor ne pride in ne daruje, ga čakajo naj strašneje kazni in muke. Ko tedej pride ti dan, se sv. Maksimilian v goreči molitvi k Bogu oberne, in okrepcan v duhu gre na ravnost pred poglavarja, mu ojstro očita grozovitnost in krivičnost njegovo, in mu sleparijo službe malikovavske tako jasno dokaže, da mu nihče besedice vgovoriti ni mogel. Ali Eulazi, namesti odpreti svojo dušo gnadi božji, jo le še huje zapre, in jezen in poln žolca ukaže, da imajo zgrabiti svetega škofa in gnati v tempelj, naj maliku Mars-u daruje: ako ne,

mu žuga naj grozovitnišo smert. Sv. Maksimilian pa se ne uklone, timveč se serčno ustavi, in ko ga poglavar zato k smerti obsodi, ne ve od samega veselja, kako bi se vredno zahvalil Bogu za to neizrekljivo milost in srečo. Jasnega lica in ves ponebeščen poklekne in rabelj mu glavo odseka — 12. oktobra l. 283 po Kristusovem rojstvu. Kamer je padla njegova glava, stoji zdaj čedna kapelica, in pod kapelico se kaže studenec, ki se imenuje: „studenec svetega Maksimilian-a.“ Njegovo sveto truplo pa so kristiani skrivaj ponoči pokopali.

Kakih tri sto let pozneje je sv. Rupert po svojih apostolskih hojah prišel tudi v naše kraje in postavil v Celji cerkvico svetemu Maksimilian-u v čast: njegove svete kosti pa je vzdignul in vzel seboj v Laureak, kjer, kakor smo slišali, je sv. Maksimilian toliko let škof bil. Potem pa, ko so škofijo iz Laureak-a prestavili v Pasovo, so prenesli tistod tudi njegove ostanke, katerih nekoliko zdaj samo Celjani še imajo.

Bere se, da na prošnjo svetega Maksimilian-a se je zgodilo že mnogo čudežev, zlasti na Austrijskem in Bavarskem, kjer ga posebno časté, in je sozidanih mnogo cerkvá njemu v čast. Pripoveduje se, da rimski cesar Miroslav IV. je bil od sovražnikov svojih v starem celjskem gradu obležen in hudo stiskan, in vidši, da ni pomoči od nobene strani, se oberne v svojem duhu k svetemu Maksimilian-u, in obljubo stori, da, ako srečno pride iz te zadrege, bo dal svojemu prvemu sinu ime: „Maksimilian.“ In resnično! zgodilo se je — bil je rešen, dopolnil tudi je svojo obljubo; in od tistega časa se je kerstilo mnogo otrok naj višjih rodovin na ime: „Maksimilian.“

Usmiljeni večni Bog, daj nam le nekoličko tistega pobožnega duha, ktereга je bil tvoj mučenik Maksimilian ves poln, daj nam, da pravo katoličko vero čisto ohranimo vse dni noter do smerti!

Iz življenja svetega Maksimiliana se učimo:

- a) Kdor hoče, da bi iz otroka kaj bilo, ga mora zmladega že učiti in vaditi dela in čednost. — Sv. Maksimilian je bil še le v sedmem letu, ko so starši ga dali v uk. Hočemo, da bi drevo lepo ravno rastlo, je treba v mladosti njegovi uravnati ga; hočete vi, dečki in dekličiči, srečni biti tukaj na zemlji in tamkaj v nebesih, morate v mladih letih pridni biti, radi se učiti in lenobe varovati se. Mlad lenuh, star berač.
- b) Kdor hoče v nebesa priti, se ne sme bati terplenja. Le spomnimo se, koliko je terpel naš Gospod Jezus Kristus, koliko njegova presveta mati Maria, koliko sv. Maksimilian in drugi svetniki božji, in nikar ne godernjajmo, ako nas kaka nadloga, kaka bolezen ali kaj družega takega zadene. — Boljše je kratko terpeti, kakor večno goreti; boljše z eno roko ali nogo v nebesa, kakor z dvema v pekel.
- c) Ljubiti moramo sicer vse ljudi, ker po Kristusu smo vsi bratje in sestre med seboj: posebno ljuba vendar ima biti nam dežela, ki je nas rodila, in narod, ki naš jezik govori. Sv. Maksimilian je iz ljubezni do svojih rojakov v smertno nevarnost se podal, da! clo umerl je za svojo vero in domovino: nekteri pa, žalibog! se najdejo, ki se sramujejo svo-

jega naroda in svojega maternega jezika. Kaj menite, ali je to prav? ali to ni gerdo in grešno? Bog vas vari, da ne bote tudi vi taki!

Celje, v katerem je bil sv. Maksimilian se rodil in bil ob glavo djan, je na Štajarskem. — Štajarska dežela ima Krajnce, Korošce, Austriance, Ogre in Hrovate za svoje mejače, in šteje okoli enega miliona ljudi, med katerimi je blizo 600,000 Nemcev, in nekaj nad 400,000 Slovencev. Velika je blizo 390 štirjaških milj in 6265 oralov, ima 20 mest, 60 tergov, 3593 vasi in 163,500 hiš, in se razdeljuje po novi uravnavi v tri kroge.

Pervi je graški krog. Mesta v njem so: Gradec (Graz) poleg Mure in južne železnice, v toliko prijetnem kraji, da ni lahko prijetnišega si misliti, šteje blizo 60,000 prebivavcev, in je poglavitno mesto cele dežele, sedež ces. kralj. namestnije, škofije, seministva za mlade duhovne, vseučilišča in drugih višjih šol, in drugih koristnih naprav, ima obilno obertnijo in mnogo teržuje. Joaneviše je sloveča naprava, ki ima svojo umetnijsko šolo, in mnogo lepih in bogatih zbirk za rudarstvo in kmetijstvo. Gradec ima 10 fará, 22 cerkvá in 10 samostanov, v katerih najdeš karmelite, minorite, frančiškane, usmiljene brate, uršulinarce, karmelitarce, usmiljene in šolske sestre, elizabetinarce in redovnice naj svetejšega serca Jezusovega. Hiš ima nad 3000, med katerimi so nektare jako lepe in velike. Zraven stolne cerkve počiva cesar Ferdinand II. — Radgona (Radkersburg), mesto blizo ogerske meje, kupčuje z vinom, z žitom in živino, in je znamenito zavolj hude bitve, ktera je l. 1418 med Turkmi in

kristjani bila. — Hartberg, marljivo mesto s kapucinarskim samostanom. — Lipnica (Leibniz) blizo železnice, lep terg na prostornem lipniškem polji, na katerem se najde mnogo starin, ima kapucinarsk samostan. — Vajc (Weiz), terg, ki slovi zavolj železne robe, katero izdeluje.

Drugi je bruški krog, v katerem najdeš Bruk, glavno mesto tega kroga, na stoku Mure in Murice, poleg železnice, ima okoli 2000 ljudi in lepo kupčijo z železom in lesom. — Ljubno (Leoben), prijazno in čedno mesto, ima blizo 3000 ljudi, ki kupčujejo sosebnó z železom, in je sedež škofije, katero že od mnogih let sem graški škofi oskerbljujejo. Zvunaj mesta imajo redentoristi samostan in cerkev, ki je vredna, da se pogleda. — Judenburg, mesto poleg Mure, ima gimnazialne šole in kakih 3000 prebivavcev. Sekovo (Sekav), terg in sedež graških škofov, od kterega se graška škofija imenuje, „sekovska.“ — Mariacelj, terg in menda naj imenitniši božji pot v našem cesarstvu. — Ause (Aussee) terg z velikanskimi solinami, in Ajzenerc (Eisenerz), terg z rudniki in plavži, ki dajajo od leta do leta kakih 2—300,000 centov slovečega železa.

Tretji je mariborski krog, in v njem: Maribor (Marburg), glavno mesto tega kroga poleg Drave in železnice, ima nad 5000 prebivavcev, gimnazi, bolnišnico, katero oskerbljujejo usmiljene sestre, in mnogo teržuje z vinom in žitom. — Ptujc (Petau), staro mesto na levem bregu Drave, ima staroslavno farno cerkv svetea Jurja, samostan z minoriti in okoli 2000 stanovavcev, ki kupčujejo sosebnó z vinom in žitom. Na vse strani okrog mesta se razprostira večkrat imenovano ptujsko polje. — Ormuž (Fridau), naj manjše šta-

jarsko mesto poleg Drave, in terdo na hrovaški meji. — Celje (Cilli), ktereга obris vidiš spredej na jeklorezu, je staroslavno mesto na izlivu Oglajne v Savino in poleg železnice, ima gimnazi, kapucinarsk samostan in nad 2000 stanovavcev. (Nad mestom pri svetem Jožefu so duhovniki, ki se „lacaristi“ imenujejo, in imajo poklic, misione in duhovne vaje deržati; in še višje se vidijo razvaline starega celjskega grada. — Brežce (Ran), mesto na levem bregu Save, s frančiškanskim samostanom, je znamenito zavoljo bitve, v kateri so l. 1475 kristiani od Turkov hudo tepeni bili. — Slovenji Gradec (Windischgraz), mesto, je l. 1473 od Turkov mnogo hudega preterpelo. — Bistrica (Windischfeistriz), rojstno mesto rajnega labudskega škofa Ignaci-a Cimerman-a, ima dobre vina, med kterimi je „Brandner,“ ki se imenuje kralj štajarskega vina. — Ljutomer (Lutenberg), terg, ima slavnoznane vina. — Rogatec (Rohitsch), terg na hrovaški meji, je daleč okrog znan zavoljo slatine ali kisle vode, ktera se razpošilja na vse kraje. — Laško (Tüffer), terg poleg Savine, slovi sosebnó zavoljo toplic, ktere so že Rimljanom znane bile; lahko pa tudi, da bo v prihodnje še bolj slovel, ker so pred nekolikimi leti clo blizo nove toplice napravili. — Žavec (Sachsenfeld), terg v lepi savinski dolini, in četert ure proč so Petrovče, mnogo obiskovan božji pot z zalo cerk-vijo. — Braslovče (Frasslau), star terg, od ktereга se že l. 1140 v pismih govori. — Gornigrad (Oberburg), terg, ima velikansko cerkuv. — Ljubno (Laufen), Ročica (Riez) in Mozirje (Prassberg) so tergi v gornjo-savinski dolini in kupčuejo z lesom. — Vojnik (Hochenek), star terg, ima

prijazno lego. — Vitanje (Weitenstein), terg, ima kladvo za železo in kupčuje z lesom. — Konjice (Gonoviz), terg slovi zavolj lepe lege in zavolj rudečega vina, kterega prideluje. Podčetertek (Windischlandsberg), terg na hrovaški meji, kjer se železna ruda kopa. — Pilštanj (Peilenstein), terg z razvalinami starega grada, v katerem je bila sv. Hema se rodila. — Sevnica (Lichtenwald) in Rajhenberg (Reichenburg) sta dva terga na levem bregu Save. — Še več od štajarske dežele bom govoril na koncu življenjopisa svetega Viktorina.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF
NEW YORK

Zeichn. v. Heisterer.

In Stahl gest. u. L. Meißel in Gratz.

SV. VIKTORIJAV,

IPRVAŠIKI ŠKOF AVO MIŮČENIK ,
 IBOIDI VŠIMI XLAMI PROMIŮČNIK !

III.

Sv. Viktorin,

ptujsk škof in mučenik.

Ravno dvajset let po smerti svetega Maksimiliana je padla pod mečem glava ptujskega škofa, svetega Viktorina.

Sv. Viktorin je bil rojen Gerk. Iz kterelega kraja ali mesta ravno da je bil, kdo so njegovi starši bili, in kako in kdaj da je prišel v Ptuj, ni zapisanega ničesar; znano pa nam je, da bil je visokoučen v svetem pismu, dobro znajden v modroznanskih vednostih in mož po volji božji. Svoje vernike je ljubil, kakor zvest in dober pastir, jih skerbno varoval zmot in vraž, in se prizadeval iz vse svoje moči, da bi ne prišli v roke kakemu krivovercu, kterih je bilo takrat mnogo na svetu. Zategadel je pridno molil in prosil Boga za pomoč in razsvetljenje, pridno bral in premišljeval svete reči, in spisal mnogo knjig toliko lepih in modrih, da njegova učenost in pobožnost je kmalo po dolgem in širokem slovela. Razložil je perve tri Mozesove bukve, preroke Elia, Ecehiela in Habakuka, pridgarja, visoko pesem, evangelj svetega Matevža in skrivno razodetje svetega Janeza. Verh tega, kakor spričujeta sv. Opat Milevski in sv. Jeronim, je spisal še dosti drugih

knig, in menda ni bilo krivovere, ktere bi v svojih spisih ne bil napadal. Zložil tudi je nekoliko svetih pesem, med kterimi ste posebno dve, ki glasno pričate, kako čista in sveta je bila njegova vera. Perva je od Jezusa Kristusa — Boga in človeka, druga od drevesa večnega življenja.

Iz tega se lahko vidi, koliko se trudil je sv. Viktorin za izveličanje svojega bližnjega in res! nekaj po svojih ustnih naukih, nekaj po svojih svetih spisih je srečno ohranil svoje vernike v pravi veri, je spreobernal tudi mnogo krivovercev, in kraljestvo božje se razrašalo je, veselo in košato kakor drevo, ki je vsajeno poleg vodnih potokov. Bil je prav iz serca vesel svojih ovčic, ki so toliko rade in s tolikim veseljem ubogale ga, in javalne si je mislil, da tako blizo je konec njegovega življenja na zemlji.

Bilo je leta 303 po Kristusovem rojstvu, ko je cesar Dioklecian sedel na rimskem prestolu. Terd malikovavec kakor je bil, se je zaklel, da potrebil iz zemlje bo vse, kar je kristianskega imena, in res! kmalo se začne strašna morija po vsem rimskem cesarstvu. Groza obide človeka, ko bere ali sliši, kako gerdo so ravnali z ubogimi kristiani — menda ni muke, ktere bi si izmislili ne bili. Enega so pekli pri počasnem ognji, drugzega so kuhali v vrelem olji; enega so živega žgali, drugzega zalivali z raztopljenim svincem. Na Mezopotamskem so jih obešali za noge, in kurili pod njimi, dokler so jih v dimu zadušili. Na Egiptovskem so jih šipali z žarečimi klešami in brusili po ojstrih črepinah, in drugod so spet drugače divjali nad njimi. Bere se, da enega samega mesca so jih 15,000 poklali in podavili, in nekokrat se je primerilo, kakor spričuje zgodovinar Euzebi, da rabeljni so se utrudili od klanja, in se jim skerhalo je njih smertno orodje.

D drugega novembra l. 303 pride versta tudi na svetega Viktorina. Sveto je živel, sveto tudi umerl, in poterdil s svojo kervijo resničnost svete vere, katero je ves čas svojega življenja toliko goreče oznanoval. Priča tega nam je sv. Jeronim, ki piše, da sv. škof Viktorin je bil venčan s častitim vencem mučenišva. Priča tudi nam je sv. Augustin, ki piše od njega: Mučenika vam ga imenujem, zadosti vam povem.“ — — Srečno je dokončal svoj tek, šel je v nebesa pred božje obličje; njegov spomin na zemlji pa ostane od veka do veka.

Sv. Viktorin! dokler si po zemlji hodil, si bil nam izgled čiste vere in serčne ljubezni do svojega bližnjega, prosimo te, bodi nam zdaj milosten prošnjnik pri Bogu, katerega obličje gledaš. Amen.

Življenje svetega Viktorina nas uči:

a) Da imamo pridno moliti in premišljevati svete reči. Molitve nam je tako potreba, kakor ribi vode. Vzameš ribo iz vode, kmalo pogine: opusti človek molituv, kmalo zgubi gnado božjo in zabrede v grehe. Jezus sam je pridno molil, in tudi nam pogosto priporočuje molituv; kdor torej hoče biti dober kristian, ga posnemati in ubogati mora. — Dečki in dekliči! lepo vas prosim, vadite se moliti z mladih nog, posebno pa juterne in večerne molitve nikdar ne zanemarite. Zjutraj ko vstanete, naj bo vaša prva misel na Boga, ki vas je ohranil čez noč. Poklekните, povzdignite svoje roke in prosite Očeta v nebesih, naj vas varuje tudi čez dan. Dan je dolg, skušnjav in nevarnost veliko — kogar Bog ne podpira in njegova milost, gotovo se omadežuje, naj že bo v mislih ali v besedah ali v djanjih.

Molite tudi na večer, napreden greste v posteljo. Pokleknite, povzdignite svoje roke in hvalite Boga, ki vas je varoval čez dan; pa tudi prosite ga, naj vas varuje milostno tudi po noči. Noč je dolga, skušnjav in nevarnost po noči še več, kakor po dnevi — komur tedaj Bog na strani ne stoji in sveti angelj varh, njega skušnjavec gotovo zaleze, naj bo že eno noč ali drugo.

b) Sv. Viktorin je zložil mnogo lepih in svetih pesem — čimu nek? Gotovo zato, da bi jih verniki prepevali. Slovenci so od nekdaj radi peli, in to je prav; samo da so pesmi poštene, da ne žalijo Boga in ne pohujšajo nikogar. Prepevajte radi tudi vi, ljubi mladenči in deklice, ako vam Bog dal je gerlo za petje; prepevajte pri sv. maši, kjer se Gospod Jezus daruje za nas; prepevajte po gričih in zelenih ledinah, kjer pasete ljubo živinico; prepevajte tudi pri drugih priložnostih, ko ste dobre volje — poštenega pevca in poštene pevke je vsakdo vesel. Samo gerdih, klafarskih pesem se varite — njih je zložil peklenšek sam, ali pa njegovih pomagačev kdo.

Mesto Ptuj, v katerem je sv. škof Viktorin umerl za sv. vero, je na spodnjem Štajarskem, kakor je bilo že rečeno, in njegov obris vidiš lahko spredej na jeklorezu.

Štajarska dežela je lepa, kakoršnih je malo v Evropi. Gorenska stran je sicer močno gorata, dolenska pa ima velike ravnine, rodovitne doline in nad vse prijazne vinske gorice. Pride kdo postm. v „Slovenske gorice,“ ali ogleduje kraje okoli Gradca, Maribora, Celja, Brežc, itd. se nagledati ne more, toliko lepo se vse mu dozdeva. — Spodnje Štajarsko rodi mnogo žita, zlasti pšenice in turšice, in redi mnogo

kuretine, zlasti kapunov in puranov, ki imajo meso posebno dobrega okusa, in se razpošiljajo tudi po drugih deželah. Štajarskih prešičev Kranjci in Korošci mnogo pokupijo; tudi sterdi se dobiva in voska, da se lahko nekoliko iz dežele odda. Spodnjega Štajarca vendar naj večje veselje so njegovi no-gradi, in ako Bog da srečo, mu tudi naj več dnarcev veržejo. Naj boljša, pa tudi naj dražja vinska kapljica raste okoli Ljutomera, v haloških goricah (Kolos) in okoli Bistrice, kjer se najde „Brandner“, „Šmicpergar“, „Ridožnar“ (Rittersberger), in še marsiktero drugo dobro pleme. Med vini, ki rastejo bližje Save, je bizeljšina naj bolj znana in tudi naj boljša.

Zgornje Štajarsko žita sicer ne prideluje zadosti, rodi pa zato obilno dobrega in žlahnega sadja, ima velikanske soline, iz katerih naredi soli vsako leto nad dve sto jezar centov, in ima v svojih gorah neizprazljive zaklade železne rude, iz ktere izdeluje serpe, kose in drugo železno in jekleno robo, ki dobro sluje po svetu. Živinoreja se vzdignila je na toliko visoko stopnjo, da krave iz müričke doline se enako cené kakor švajcarske, in se Lahji piplejo za nje. Lesa je na zgornjem Štajarskem in na Pohorjih še dovolj; tudi glažut je precej v deželi, ki redé mnogo ljudi.

Štajarska dežela je pa tudi še v drugem obziru bogato obdarovana. Na južni strani visokega hriba „Boč-a“ je več izvirkov slatine ali kisle vode, med katerimi naj imenitniša je slatina v šent-križki fari, ki dobro slovi tudi po drugih deželah pod imenom: „rogatička slatina.“ Kako dobro uro od te slatine in blizo Rogatca se lomi naj boljši brusni

kamen. — V Glajhenpergu (Gleichenberg) izvira slatina, ki se priporočuje posebno v persnih boleznih. Blizo Laškega in na Doberni so toplice, ki so ozdravile že marsikterega bolnika. — Tudi galuna, žvepla, mavca, melja, premoga, kresivnega kamna, lepega marmorja, itd. se najde zadosti tu in tam po deželi.

Ceste, ki podpirajo kupčijo in vežejo posamezne kraje med sebo, derže na vse strani; naj prva vendar med njimi je železnica, ki je peljana skozi celo deželo, od Mirccužlaga (Mürzzuschlag) namreč noter do terbovljske postaje, od kodar se potem na Krajnsko potegne. — Imenitniše reke, ki tečejo po Štajarskem, so: Drava, ki pride iz Tirolskega, predere Koroško in teče memo Mavte (Hohenmauthen), Vozenice (Saldenhofen), Maribora, Ptuja in Ormuža, in se čez Hrovaško in Ogersko vali v Donavo. — Mura, pride iz Solnigraškega in teče memo Murave, Uncmarkta, Judenburga, Knitelfelda, Ljubna, Bruka, Gradca, Vildona in Radgone, in se izliva v Dravo. — Sava teče memo Loke, Sevnice, Rajhenperga, Vidma in Brežce, in dela mejo med Krajnskim in Štajarskim od Zagorja noter do Dobove. — Aniča (Enns), teče memo Admonta, in se na Austrijskem v Donavo izteka. — Savina (Sann), izvira v Žolcbahu nekoliko nad Logarjem, teče memo Ljubna, Mozirja, Celja, Laškega, in se pri Zidanem Mostu družī s Savo. — Sotlja, dela mejo med Hrovaškim in Štajarskim od Rogatca noter do Dobove, in se izliva v Savo. — Vse te in druge štajarske vode imajo mnogo rib, žlahnih

in nežlahnih, zlasti pa se najdejo v njih: roti, šuke, posterve, lipani, okuni, karpi, itd.

Štajarski Slovenec je bolj gibke kakor čokljate postave, glave jasne, serca dobrega in mehkega. Ima bogato in dobro tergatvo, rad gostuje in rad poje; ima pa slabo letino, tudi strada brez nevolje. Do ptujcev je prijazen in postrežljiv, do ubogih milih rok, do vsih miroljuben. Do vojašine sicer nima veselja; je pa enkrat zraven, se večdel junaško obnaša. Svoje svete vere se zvesto derži, za cerkvene reči rad daruje, in svoje duhovnike ima v časti in jim je prav iz serca udan. — Njegova slaba stran je vince; in vino rado zmoti tudi modrega moža. Ženski spol v nekterih krajih visi nekoliko preveč na nečimernih oblačilih, in bolj pisana ko jo cunjja, huje preži nektera v njo.

Kar zadeva cerkvene in duhovske reči, je Štajarsko razdeljeno v 3 škofije. Večja polovica mariborskega kroga sliši v labudsko škofijo — bruški krog sliši pod ljubniško škofijo, ktera pa že od l. 1800 nima svojega škofa, timveč jo oskerbujejo graški škofi — sekovska škofija pa obsega graški in manjšo polovico mariborskega kroga, ima nad 650,000 duš in čez 800 duhovnikov, med kterimi je 7 korarjev, 42 dehantov, pol tretji sto fajmoštrov in mnogo redovnikov.

Sekovska škofija se je ustanovila l. 1218. Sedanji sekovski škof so prečastiti gospod Otokar grof Atems, rojeni 18. februarja 1815 v Gradcu.

Vzelo udobiti L. Möglicher v' Gradcu

SV. MIKLAVŽ PATRON LUBLANSKE ŠKOFIJE.
OČE MILI ZAPUŠENIH ŠROT,
KAŽI TI SLOVENCAM PRAVO POT!

Natisnil A. Kismann v' Gradcu

IV.

Sv. Miklavž,

škof in duhovni varh ljublanske škofije.

Na Jutrovem, od kodar nam vsako jutro ljubo sonce prisije, je dežela, ki se imenovala je Licia, v kateri zdaj neverni Turki bivajo, in je kristianska vera popolno ugasnila. V tej deželi se rodil je sv. Miklavž od premožnih in poštenih staršev. Pripoveduje se, da ko so mati ga še dojili, ni hotel okusiti njih mleka nobeno sredo in nobeden petek noter do večerja, in pri tej navadi je ostal vse dni svojega življenja. Ko je toliko že odrastel, da je hodil v šolo, je skerbno se ogibal vsake slabe tovaršije, je rad prebiral svete bukve, ojstro se terel, postil in pokoril, in bil res tako srečen, da ohranil je brez madeža svojo kerstno nedolžnost. Ko je pa se izučil in v pobožnosti zadosti se uterdil, so mirinski škof, ki bili so njegov kerstni boter, posvetili ga v mašnika. Kako je kot mašnik se obnašal, se samo od sebe razumlja — bil je tolikanj pobožen in moder, da škof so rekli enkrat od njega: „Z Miklavžem cerkvi božji nova

luč iz za gore gre; pač srečna čeda, ki ga dobila bo enkrat za svojega pastirja!“

Do ubogih je bil kaj usmiljenega serca; vse kar dobil je dnarskega ali drugih reči, je med siromake razdelil. Kako radodarnih rok da je bil, naj pripoveduje sledeča dogodba. Nek meščan je tako zlo ubožal, da ni imel kaj živeti. Imel je tri odrašene hčere, in vidši da pošteno jih preskerbeti ne more, jim da hudobni svet, naj bi si prislužile kaj po poti pregrehe. K sreči zve od tega tudi sv. Miklavž, in kaj menite, kaj stori? Brez pomude gre in verže po noči skozi odprto okno toliko dnarja, da oče lahko omoži eno svojih hčeri. Ravno to stori tudi drugi — in tretjikrat; tretjikrat, vendar ga oče pričaka, in ves ginjen pred njega poklekne. Ali sv. Miklavž ga vzdigne, ga lepo prosi, da bi nikomur kaj ne povedal, in se izmuzne in odtegne prav iz serca vesel, da je rešil nedolžnost treh rahlih dekličev. — Od te dogodbe pride navada, da otroci še zdaj na svetega Miklavža večer nastavljajo sklede, peharje in jerbasčike, naj bi sv. Miklavž jim prinesel orehov, lešnikov, jabelk ali kakih drugih daril.

Čez nekaj časa škof postavijo svetega Miklavža za predstojnika nekega samostana, kjer je bil izgled vsih čednost, in je svetil s svojim življenjem kakor luč, ki na mizi prijazno gori. V samostanu vendar ga ne terpi dolgo; neka neugasljiva želja se ga prime — želja namreč, podati se v sveto deželo, in viditi in obiskati svete kraje, kjer je Jezus Kristus živel, terpel in umerl. Ko zategadel pride do morja, in ko stopi v ladjo, napove brodnarjem, da huda ura se bliža, in smertna nevarnost jih čaka. Brodniki, ki bili so vajeni morja, se mu sicer smejajo, in se ne

menijo za njegovo prerokbo; toda ne dolgo, ko strašna nevihta vstane, in se prepričajo v svojo žalost, da govoril je golo resnico. Vsi plahi od smertnega straha pokleknejo pred svetega moža, naj bi pomagal jim iz tolike nevaršine, in prosil za nje pri Bogu. Sv. Miklavž moli, in kakor bi se zablisknilo, burja utihne in morje se uleže. — Enakih čudežev je sv. Miklavž še več storil, zato ga še zdaj za svojega posebnega varha imajo mornarji, brodniki in vsi, ki na vodah ali rekah delajo.

Ondi v sveti deželi se zamakne ves v življenje in terplenje Jezusovo, obiše mesta Betlehem, Nacaret, Jeruzalem in druge svete kraje, in ravno misli poiskati si blizo kjer kak samotni kotec, v katerem bi ga nihče ne motil v premišljevanji svetih reči, ko mu Bog razodene, da vesla naj nazaj v svojo rojstno deželo. Brez pomude uboga, se prepelje nazaj in se poda v ravno tisti samostan, v katerem je bil prej nekoliko časa predstojnik. Ali tudi tukaj ni obstanka za njega; — ob kratkem dobi novo povelje od Boga, da gre naj v Miro, ki bila je glavno mesto tiste dežele. V Miri so bili takrat ravno škof umerli, in zbralo se je mnogo škofov iz bližnjih mest in dežel, da bi volili novega škofa. In ko se pogovarjajo in posvetujejo o tem, je bilo razodeto enemu zmed njih, da izvolijo naj tistega, kateri bo prišel drugi dan prvi v cerkuv, in mu bo „Miklavž“ ime. Dan se napoči, in prvi, ki pride v cerkuv, je sv. Miklavž, ki od vsega ničesar ne ve. Pri cerkvenih vratih ga čakajo škof, ki bili so postavljeni v to, ga oprašajo, kako mu je ime, ga primejo za roko in ga peljejo do škofjega zbora. Tu mu povejo, kako je Bog naznanil svojo voljo, in ga posveté v škofa, dasiravno je mnogo se branil, in prosil s solznimi očmi, da bi mu prizanesli.

Je sv. Miklavž že prej lepo in sveto živel, je vendar kakor škof še na višjo stopnjo popolnamosti se vzdigoval. Še huje in še ojstreje se je pokoril; jedel je le enkrat na dan, in še takrat nikoli kaj mesenega; spal je le malo, in še takrat samo na golih tleh; molil je obilno, obiskaval pridno uboge, bolnike in jetnike, in razdal jim skorej vse svoje dohodke. Pridigoval je vsako nedeljo in vsak zapovedan praznik, obhodil fare in crkeve cele škofije, in jim skerbel po moči za potrebne dohodke in za dobre duhovne. Z eno besedo — bil je mož po volji božji, ki se je obnašal vseskoz in povsod, kakor je skerbnega in svetega škofa dolžnost.

Bilo je tačas v Miri še mnogo malikovavcev, ki imeli so tempeljne, v katerih so častili svoje lažnjive bogove; prišli tudi so uradniki, ki jih je cesar poslal s poveljem, da imajo kristiane in njih vero zatreti, in imajo službo malikovavsko sopet spraviti na noge. Nevarnost tedej za kristiane je bila velika; vendar še večja je bila ljubezen in gorečnost svetega škofa Miklavža. Skerbljivo obiskuje svoje verne ovčice, neutrudljivo jih uči in opominja, in jih prosi in zarotuje pri živem Bogu, da bi bili serčni in stanovitni v veri. Ni mu mar za svoje življenje, ne boji se terpenja ne smerti, in v resnici! ne dolgo, ko ga zgrabijo, ga ženejo daleč stran, in ga veržejo v ječo, v kateri so ga imeli zapertega noter do časov cesarja Konstantina velikega. — S tim cesarjem pa se je vse spremenilo. Pregarjanje utihne, vrata se odpro vsim, ki so bili zavoljo vere vjeti, in tudi sv. Miklavž pride do svojih nazaj. S krepko roko prime za škofovsko palico, in z navadno zvestobo dopolnjuje svoje dolžnosti; s posebno ljubeznijo vendar se

na nevernike ozira. Neprenehljivo jim oznanuje sv evangelj, jim dokazuje, da zvnaj katoličke cerkve ni izveličanja, in bil je res tako srečen, in vidil je s svojimi lastnimi očmi, da poderli so zadnji malikovavski tempelj v njegovi škofii. Tudi krivo-verskih Arianov, ki so narejali tačas hude zmešnjave po svetu, se je lotil pogumno in serčno, in med škofi, ki so v nicejskem cerkvenem zboru pahnili krivoverca Aria iz cerkve, je bil tudi sv. Miklavž.

Kako močno pobožen je bil, in v kaki milosti pri Bogu, pričajo tudi mnogi čudeži, ktere je delal. Ne daleč od mesta Mire je bil lakomen uradnik, Eustahi po imenu, ki je k smerti obsodil bil tri bogate posestnike samo zato, da bi si bil prilastil njih dnar in blago. Ko sv. Miklavž zve to, se brez odloga odpravi na pot, in najde vse tri obsojence že na morišu. Rabelj je potegnul že meč, ko mu ga škof izvije iz roke, ojstro očita sodniku, ki ves prepaden besedice ne zine, njegovo krivico, in reši vse tri v neizrekljivo veselje vsega pričijočega ljudstva.

Še čudniša je sledeča dogodba. Cesar Konstantin je k smerti obsodil tri vojaške povelnike, ktere je Ablavi, njegov naj višji služavnik po krivem zatožil. Ker so slišali že večkrat od čudne moči svetega škofa Miklavža, kličejo v tej svoji zadergi na njega, naj bi prosil za nje pri Bogu; in glej! kaj se zgodi? Tisto noč, ko so jih imeli drugi dan potem ob glavo djati, se sv. Miklavž prikaže cesarju Konstantinu v spanji, in mu žuga z božjo jezo, ako ne prekličē brez pomude krivične sodbe, — prikaže se pa tudi hudobnemu Ablavi-u in mu enako žuga. Oba torej, Konstantin in Ablavi se ustrašita, iz-

pustita obsojence, in bogato obdarovane jih pošljeta do svetega Miklavža, naj se mu zahvalijo za čudno rešitvo. Skorej ob enem se prikaže tudi na morji brodnarjem, ki so vsi oplašeni ob hudi uri klicali ga na pomoč. Vsi so ga vidili, kako je prijel za veslo, in jih srečno pripeljal na brod. Ko se mu pa zahvalijo, jim reče: „Boga hvalite, ne mene — jaz sem ubog grešnik;“ in peljaje jih nekoliko na stran, jim našteje po samem vse grehe, zavoljo katerih je Bog poslal jim nevaršino, in opominjovaje jih k pokori zginje pred njihovimi očmi. Pravijo tudi, da obudil je več mertvih k življenju, in med njimi troje otrok, ki so bili neusmiljeno umorjeni in v neko kad pometani. Za teh in drugih čudežev voljo so mu rekli sploh „čudodelnik.“

Dasiravno pa je sv. Miklavž živel toliko pobožno, in toliko zvesto dopolnoval svoje dolžnosti, se je vendar le bal težkega odgovora, ki človeka sodni dan čaka, in je večkrat prosil Boga, naj bi mu odvzel težavno škofovsko službo. Ali Bog je potolažil ga, in mu rekel: „Ne boj se, Miklavž! jaz ti bom povernul tvojo zvestobo.“ Pozneje mu je razodel tudi dan in uro njegove smerti, kar je svetega Miklavža močno razveselilo. Z nepopisljivo ljubeznijo prejme svete zakramente, in ves udan v voljo božjo sklene svoje sveto življenje — pravijo, da l. 352. Njegova zadnja molitvica je bil psalm: V tebe, o Gospod! sem zaupal; in ko pride do besedi: V tvoje roke izročim svojo dušo!“ zatisne svoje oči, in sladko v Gospodu zaspi. Njegova duša se vzdigne v svete nebesa; iz njegovega trupla pa začne teči zdravilno olje, po katerem je že mnogo bolnikov ozdravilo. Njegove svete

ostanke so l. 1087 prenesli v mesto Bari na Neapolitanskem, kamor pride vsako leto mnogo romarjev.

Iz življenja svetega Miklavža se učimo:

1. Da moramo biti dobrih rok vsak po svojem premoženju. Kdor je bogat, mora dati obilno; kdor pa ima malo, naj da tudi malo z veselim srcem. Milošna smerti reši, pravi sv. pismo, in pokrije mnogo grehov. Ali jemati staršem ali gospodarjem, in dajati vbogaime, bi bila tatvina in greh; kdor nima ničesar, kar bi dal ubogim, naj si priterga kak grizlejš kruha, ki ga dobi za zajterk ali za malo južino, in naj ga da kakemu siromaku — prijel bo ob svojem času gotovo povračilo. Kdor je terdega serca in ne odpre svoje roke ubogemu, bo težko obstal pri sodbi božji.

2. Se učimo, da moramo skerbeti ne le za svoje, temuč tudi za svojega bližnjega izveličanje — podučevati ga v dobrem in odvrčati od hudega. Veš postm. za svojega prijatla, da ob času službe božje se pomika zvonaj cerkve, na serce mu govori, da tako ravnati je nekristiansko, je grešno. Slišiš svojo tovaršico, da poje kako gerdo pesem, posvari jo in reci: Fej! to je gerdo — le spovednika oprašaj, ali je to prav? Sv. Bernardin je slišal fante, da so se menili gerdih reči — prec jih je zavernul in o kratkem popolno odvadil. Kaj to ni lepo? Idi in stori tudi ti tako!

Ker sv. Miklavž je duhovni varh ljublanske škofije, je na jeklorezu Ljublana obrisana.

Krajnska dežela ima Hrovate, Štajarce, Korošce, Goričane in Primorce za svoje sosede, meri 173 štirjaških milj, ima 14 mest, 17 tergov, 3172 vasi in blizo 500,000 prebivavcev, med katerimi je okoli 25,000 Kočevarjev, drugi pa so Slovenci. Krajnci so prebrisane glave in pridnih rok, so verni sinovi svete katoličke cerkve, in znajdeni tergovci, ki pridejo daleč po svetu. Sita, rešeta, rete in druga lesena roba, ki jo izdelujejo, slamniki, čipke (špice), platno, rašovna, nogovice, ki jih pletejo, in druge obertnijske reči jim veržejo mnogo dnarja — tudi na čbelarstvo se dobro zastopijo. Železa je na Krajnskem obilno; naj večje deželno bogastvo vendar je živo srebro. Černe pike na Krajncih so, da v nekterih krajih se radi bijejo in se radi pravdajo. Celo Krajnsko se rajta zdaj samo za eden krog, in v njem so:

Ljublana (Laibach), glavno mesto cele dežele, na bregih Ljublance in poleg železnice, je sedež deželnega poglavarja in škofa, ima bogoslovsko seminišče, gimnazi, in še marsiktere druge koristne in pobožne naprave, ima zale cerkve, lepe hiše in okoli 22,000 prebivavcev ki imajo živo kupčijo z raznimi rečmi, in prebašejo mnogo blaga med Bečem in Terstom. Franciskani oskerbujejo „faro pred mostom,“ uršulinarce podučevajo žensko mladino, in usmiljene sestre so v postrežbo bolnikov. L. 1821 je bil v Ljublani imeniten shod skorej vsih evropskih vladarjev. — Krajn (Krainburg), mesto na izlivu Kokre v Savo, ima lepo gotičko cerkuv, ima dobre teržne dni in kupčuje zlasti

z žitom in s sitmi. Sita narejajo v bližnjih vaseh, posebno v Stražišu in v Bitnu. — Teržič (Neumarkt), zal terg, izdeluje razne baže robo, zlasti iz železa, usnja in volne, je na koroški cesti blizo Ljubela. — Radoljca (Radmamsdorf), čedno mestice na levem bregu Save. — Na desnem bregu in nekoliko nižje, v Kamnigoricci (Steinbüchl) namreč in v Kropi narejajo mnogo žrebljev. — Kako pol drugo uro od Radoljce je dobro znano bleško jezero, in od ontod naprej se pride v Bohinj, kjer iz podnožja velikanskega Triglava bistra Sava izvira. — Kamnik (Stein), pridno mestice poleg Bistrice, s franciškanskim samostanom. — Loka (Laak), mesto poleg Sore, kupčuje posebno s predivom, s prejo in platnom, in ima dva samostana, v katerih enem so uršulinarce, v drugem kapucini. — Železnike (Eisnern), velika vas, ktera ima mnogo žrebljarskih kovačnic. — Vsi ti kraji so na Gorenskem.

Na Dolenskem so: Novomesto (Neustadt), naj večje mesto dolenske strani poleg Kerke, ima blizo 2000 stanovavcev, prošta, korarje in franciškane, ki oskerbljujejo gimnazialne šole. — Višnjagora (Weichselburg), mesto, ki nareja mnogo usnja in volnatih nogovic. — Radeče (Ratschah), terg na desnem bregu Save in blizo Zidanega mosta. — Kerško (Gurkfeld), staro mesto poleg Save in Vidmu nasproti, ima kapucinsk samostan, in je znamenito posebno zato, ker l. 284 je sv. Pelagi tukaj za sv. vero umerl. Na kerškem polji se najde tudi mnogo rimskih starin. — Kostanjevica (Landstrass), majhno mesto, obdano krog in krog od Kerke. — Metlika (Möttling), mestice blizo Kope, je svoje

dni od Turkov prestalo mnogo nadlog in stisk. — Černomelj, mestice, prideluje mnogo vina. — Kočevje, mesto na Kočevskem. — Ribnica (Reifniz), velik terg, ki izdeluje mnogo lesene robe in kupčuje z njo daleč po svetu.

Na Notranjskem so: Idria, rudniško mesto v nekem globokem kotlu in poleg Idrice, ima nekaj nad 4000 stanovavcev in shranuje v svojem naročji neizprazljive zaklade živega srebra. — Postojna (Adelsberg), terg na teržaški cesti, imeniten sosebo zavoljo duplje, ki je polna razno-verstnih podob, ktere se narejajo same od sebe iz kapnjega kamna. Pivka, ki teče skoz to dupljo, se pri Planini, ki je lep terg, sopet na svetlo prikaže. — Vipava (Wipach), terg v vipavski dolini, ki je menda naj lepša na Krajskem, in rodi mnogo žlahnega sadja in obilno vina. — Lož (Laas), staro mesto. — Cirknica, terg pri imenitnem cirkniškem jezeru, ktero se vsako spomlad posuši, da po njem žito sejejo, na jesen pa se sopet napolni z vodo. — Verhnika (Oberlaibach) in Logatec (Loitsch), dva terga na teržaški cesti.

Kar zadeva duhovne reči, sliši vsa krajnska dežela pod ljublanskega škofa. Ljublanska škofija se je ustanovila l. 1462, ima še nekaj nad 700 duhovnikov, med kterimi je 15 korarjev (10 v Ljublani in 5 v Novem-mestu), 20 dehantov in nekaj čez 50 redovnikov. Uršulinarc v Ljublani in v Loki je blizo 70, in usmiljenih sester v Ljublani je 15. Farnih cerkva je 309, podružnic 1017 in kapelic 135. — Dehantije v ljublanski škofii so: Ljublana, Krajn, Kamnik, Radoljca, Loka, Moravče, Šmarje, Šmartno pri Litii, Trebno,

Leskovec, Novo-mesto, Metlika, Kočevje, Ribnica, Verhnika, Idria, Cirknica, Postojna, Bistrica in Vipava.

Naj večje fare na Krajskem razun štirih ljublanskih so: Černomelj, Leskovec, Metlika, Moravče, Ternova, Ribnica, Cerklje, Stari Terg, Šent-Vid zraven Štičine, Šent-Jernej, Kočevje, Semič, Idria, Verhnika, Vmica, Mengiš, Šmartno pri Litii, Šent-Kocian, Žužimperc in Stara Loka.

Sedanji ljublanski knezoškof so prečastiti gospod Anton Wolf, rojeni 14. juni-a 1782 v Idrii. L. 1854 so imeli že drugo novo mašo.

Stich u. Druck d. Kaiserl. k. k. Central-Lith. u. Verlagsanstalt in Wien.

*Sv. t. Rupert I. Solnogradski škof
Slovencom, si delil solč večne modrosti,
Oh prosí nam daru pravice in svetosti!*

v.

Sv. Rupert,

škof in spoznovavec.

Od dveh strani se je našim prededom luč prave vere prisvetila; od ene strani je sv. Mahor, od druge pa sv. Rupert jo prižgal. Sv. Rupert se je rodil okoli l. 650, je bil kraljevega rodu, in že zmladega ves vnet za čast božjo, in ves zaljubljen v pobožno življenje. Rad je molil, bral in premišljeval svete reči, rad se postil, se terel in zatajeval; bil je pa tudi čistega serca, kakor angelček božji, pohleven kakor mlada ovčika, in se lahko postavi v izgled vsim ljudem. Sloves od njega, od njegovih čednost in učenosti njegove je šel daleč okrog; od vsih krajev je ljudstvo vrelo, poslušat njegove lepe nauke, in posvetovat se z njim v dušnih zadevah, in tudi pri svojih naprejpostavljenih je slovel toliko lepo, da ob času kralja Hildeberta ga izvolijo za škofa v sedanjem nemškem mestu „Vorms.“

Kot višji pastir je skerbljivo in goreče dopolnoval svoje dolžnosti. Bil je vsim vse — nobenega ni zanemarila njegova ljubezen, sosebno vendar se je oziral na krivoverce, mali-

kovavce in grešnike. Neprenehljivo jih je svaril, ljubeznjivo jih opominjal, naj bi se spreobrnili in poboljšali svoje življenje; ali namesti k sercu si vzeti njegove mile besede, se vzdignejo, gredo nad svojega toliko skerbnega dušnega pastirja, in ga iz mesta iztepo. Glejte! tako je od nekaj na svetu, da pravični bodo preganjani od hudobnih; zatorej ne čudite se, ako se bo vam ravno taka godila.

Vendar tudi iz mesta pregnan ni pozabil svojih vernih ovčic v mestu, timveč ako je le količkaj mogel, se je znidil z njimi, jih podučeval in poterdoval v dobrem. Kakor pogumen vojak se je ustavljal sovražnim napadom, in dasiravno v vedni nevaršini, se ni umaknul, dokler ni Bog zaklical ga v druge kraje na delo. Tisto dobo je vladal na Bavarskem vojvoda Teodo, ki bil je še malikovavec; njegova žena pa, Reginotruda je bila kristianka, in mu je ven in ven govorila na serce, da bi se pokristianil, in je prosila Boga, da bi ga omečil. In v resnici! Bog je uslišal nje pobožne zdihleje. — Teodo začne spoznavati, kakošen razloček je med kristianstvom in malikovavstvom; in ker je večkrat že slišal hvaliti svetega škofa Ruperta, pošlje do njega in mu sporoči, da naj pride, podučit in kerstit v imenu presvete Trojice njega in njegove podložne. Kako je to sporočilo razveselilo svetega Ruperta, si lahko mislimo — neutegoma naroči nekterim svojim duhovnikom, da naj gredo na Bavarsko, prepričati se, ali je res ali ne, kar so poslanci naznanili; in ker so mu poterdili, da vse je gola resnica, postavi namesti sebe nekega drugega za predstojnika vormske škofije, in spremljen od nekterih duhovnikov pride l. 697 na Bavarsko.

Vojvoda Teodo, slišati da sv. Rupert je že na poti, mu gre naproti z veliko množico svojih pervakov in drugih ljudi, ga sprejme z visoko častjo, in pripeljuje ga v svoje glavno mesto Režno (Regensburg), ga prosi v ponižnosti svojega serca, naj bi ga podučil v potrebnih resnicah in kerstil. Sv. Rupert serčno vesel, se loti brez odloga svetega dela in podučuje vojvoda, njegovi duhovniki pa podučujejo meščane in druge ljudi — in ko je vidil, da so že zadosti podučeni, kersti z veliko slovesnostjo najprej vojvoda in njegove pervake, potem pa tudi mnogo meščanov in drugih ljudi. Zato ga pa tudi Bavarci visoko časté, in pravijo mu sploh: „bavarski apostol.“

Lahko bi se bil zdaj nekoliko počil od svojega truda; ali gorečnost njegova mu ni dala miru, in kmalo se sopet odpravi na pot. Za Donavo doli, po obeh stranéh noter do mesta Laureaka, in od tod noter na sedanje Solnograško je prehodil vse mesta in vasi, in kamor koli je prišel, je oznanoval božjo besedo, in vabil ljudi na nebeško gostijo. Kar je našel malikovavskih tempeljnov, jih je poderil, in je postavil namesti njih mnogo kristianskih cerkvá. Koliko ljudiv je kerstil, koliko duš pridobil Kristusu, ve Bog sam! samo toliko je gotovega, da mnogo mnogo jezdar jih je bilo. Tudi je poskerbel vse, kar se mu je zdelo potrebnega, da bi se sv. vera vkoreninila, in se razrašala čedalej bolj po širokem. Na razvalinah starega mesta Juvavie poleg reke Salce, kjer stoji zdaj zalo mesto Solnigrad, je izzidal okoli l. 700 v čast svetih apostolov Petra in Paula lepo cerkuv, ktera je bila

škofijska stolna cerkev za vse Bavarsko; izzidal tudi je samostan za redovnike, ki bi oskerbovali mlado setev, da bi ne terpela kake škode in se ne spridila.

Na Solnograškem je mnogo slanih vodá, iz katerih je sv. Rupert začel sol kuhati, in je preskerbel ljudi z ljubo soljo; zatorej spredej na podobi derži solnjak v svoji roki — in vojvoda Teodo mu ni le poterdil pravico, da sme sol delati in prodajati, ampak tudi v drugih rečeh se je obnašal vse-skoz kot poseben prijatelj duhovšine in cerkve. Pobožno je živel, storil mnogo dobrega zlasti ubogim in cerkvam, in ko se je ulegel na smertno posteljo, je poklical svojega sina Teodoberta, in mu položil na serce, da naj bo stanoviten v sveti Jezusovi veri, in naj jo brani in razširja z vso svojo močjo. Tudi mu je naročil, da svetega škofa Ruperta naj časti in uboga kot svojega očeta, in naj ga podpira z besedo in djanjem v njegovem svetem početji. — Teodobert si je globoko vtisnul mile besede svojega očeta, je živel vse svoje dni lepo in pobožno, in je gotovo mnogo pripomogel, da skorej vsa dežela se je pokristianila.

Iz Solnega-gradá je sv. Rupert obiskaval zdaj eno zdaj drugo deželo, in je prišel tudi do Slovencev na sedanjem Koroškem in Štajarskem. Po obéh straneh dereče Drave noter do sedanjega Ogerskega je pridigoval, je oznanoval našim prededom sv. evangelj, in jih mnogo spreobrnul in kerstil. Pravijo, da prišel je tudi v Celje, in posvetil kapelico v čast svetega Maksimilian-a; njegove svete kosti pa je vzdignul in seboj vzel. — Ali ker je bilo dela v nogradu Gospodovem čedalej več, in mu je zmanjkavalo delavcev, je

poklical iz sedanjega Francozkega dvanajst pobožnih duhovnikov, ki so mu pomagali učiti Bavarce in Slovence, in so delili jim svete zakramente. Tudi je naprosil svojo sestrično Erintrudo, da je prišla z nekimi drugimi Bogu posvečenimi devicami, da je prevzela samostan v Solnem-gradu, in se pečala s podučevanjem ženskega spola.

Dvajset let je oskerboval sv. Rupert solnigraško škofijo, in že zlo se postaral, ko mu Bog odkrije, da kmalo ga bo k sebi poklical. Brez odloga se verne v Solni-grad (bil je namreč daleč proč), naznani svoji sestrični Erintrudi, kaj mu je Bog razodel, jo prijazno opominja, da naj bo stanovitna v svoji sveti gorečnosti, in slovo jemaje eden od drugega se oba obilno solzita. Erintruda je bila močno želela, da bi prej umerla kot on, in dasiravno je sv. Rupert tolažil jo z božjo voljo, vendar ni nehala prositi ga, dokler je obljubil ji, da bo prosil nadležno nebeškega Očeta, da bi zaklical tudi njo o kratkem v svete nebesa. Na to se je znebil popolno vsih posvetnih skerbi, in mislil samo na smert in na večnost. — O postu l. 718 ga merzlica napade, velikonočno nedeljo opravi še sv. mašo, obhaja sebe in druge, in ima svojo zadnjo pridigo, v kateri opominja prav iskreno poslušavce svoje k ljubezui, k edinosti v sveti veri in k stanovitnosti v dobrem. Potem začne moliti, in molivši izdihne svojo sveto dušo — bilo je 27. marca. Njegove zadnje besede so bile: „V tvoje roke, o Gospod! izročim svojo dušo.“ — Žalost za njim, po Bavarskem in Slovenskem, je bila velika; vendar so vsi tolažili se s tim, da bode mogočen priprošnjik za nje pri Bogu. Tudi Erintruda, njegova sestrična, je hudo

žalovala; toda ne dolgo, ko se ji prikaže svetnik, kakor je bil obljubil ji, in jo povabi, rekoč: „Ajdi, ljuba sestra moja! pridi v kraljestvo božje, po katerem že tak dolgo in tak željno hrepeniš.“ Prec po tej prikazni je zbolela in umerla.

Spomin svetega Ruperta se obhaja dvakrat v letu — 27. marca, ko je umerl, in 24. septembra, ko so bili njegovi sveti ostanki prenešeni. — Na Štajarskem pravijo: „Zmladleta po svetem Rupertu trava raste, ko bi jo s kijem v tla zabijal: v jeseni pa po svetem Rupertu ne raste več, ko bi jo s klešami iz zemlje vlekel.“

Iz življenja svetega Ruperta se učimo:

1. Da moramo pridni biti vsak po svojem stanu, in zlati čas v dobro obračati. Naši dnevi tečejo, da nobena voda tako hitro ne teče, in vsak dan smo bližej smerti, bližej nebes ali pekla. Sv. Rupert je dobro delal vse svoje žive dni, je trudil se za čast božjo od mladih nog do sive starosti, in si je nebesa prislužil: mi pa znabiti slabo delamo ali pa brez dela stojimo, in si bomo pekel zaslužili. — Oh preljuba mladina! ne trati dragega časa, ne pasi lenobe, in ne pozabi, da zgubljeni čas ne pride nikdar nazaj.

2. Od svetega Ruperta se bere, da od kar je živel, nobena ni razžalil s kako nespametno besedo. Oh kako lepo je to! kolika hvala za vsakega človeka! — Sv. pismo pravi, da kdor se z jezikom ne pregreši, je popolnoma pred Bogom; kako varni torej, kako modri moramo biti v svojem govorjenju! Kakor roka od smolnjaka, se umaže

tudi duša od gerde besede, zatorej vas prosim v imenu vaših angeljev varhov, ne zinite nikdar kake nespodobne besede, in ne tovaršujte z ljudmi, ki imajo gerd, umazan jezik. Le verjemite mi, da človek gerdih besedi je tudi gerdega serca, in ne misli nič dobrega z vami — ogibati tedaj se ga je treba. Naj nevarniši pa so tisti prilizuni, ki vas hvalijo zavolj vaše lepote in vam pravijo na ušesa, da vsi živé za vas in bi tudi umerli za vas — oh, prav v resnici! oni so dereči volkovi, ki vam raztergali bodo vašo nedolžnost, in vam oskrnili bodo dušo in truplo. Ako meni ne verjamete, poprašajte starše, poprašajte spovednike in druge modre ljudi, povedali vam bodo.

Spredej na podobšini je obrisano zalo mesto Solnigrad (Salzburg).

1) Solnograško ne meri več kakor 124 štirjaških milj, ima mnogo gorá in visokih snežnikov, in šteje okoli 150,000 ljudi. Mesta na Solnograškem so: Solnigrad, glavno mesto poleg reke Salce, ima lepe hiše, 26 cerkva in 15,000 stanovavcev, je sedež deželnega vladarja, nadškofa in raznih višjih in nižjih šol. Stolna cerkuv, v kateri zdaj tudi sveti Rupert počiva, je 60 sežnjev dolga, 27 sežnjev široka, ima šest orgelj in vse altarje iz rudečega marmorja. — Halajn (Hallein), mesto s 5000 stanovavci in z bogatimi solinami. — Gaštajn (Gastein), so slavnoznane toplice.

Solnograška nadškofija ima nekaj nad 500 duhovnikov, med katerimi je 13 korarjev, 17 dehantov in okoli 100 redovnikov. Pet dehantij je na Tiroljskem. — Sedanji solno-

graški nadškof so prečastiti gospod Maksimilian od Tarnoci, rojeni 24. oktobra 1806 v Švac-u na Tiroljskem.

2) Bavarsko, ali kakor drugi pravijo, Parsko se derži Solnograškega, je kraljestvo, ki ima svojega kralja in polpeti milion ljudi, med katerimi ste dve tretjini katoličanov, ena tretjina pa luteranov. Bavarci so Nemci, kuhajo sosebnó dobro pivo, pa jo tudi radi pijejo. Znamenitniše mesta so: Monakovo (München), poglavitno mesto celega kraljestva, ima 115,000 ljudi, nadškofa, vseučelišče in toliko lepih cerkva, poslopij in drugih stavb, da se menda lahko meri z vsakim drugim mestom. — Režno (Regensburg), mesto pri Donavi, mnogo teržuje, ima 26,000 stanovavcev, škofijo in slavnoznanó stolno cerkuv, v kateri je veliki altar iz samočistega srebra. — Pasova, mesto poleg Donave, je sedež škofije in ima 11,000 stanovavcev. — Augsburg, staro mesto, ima škofa in 36,000 stanovavcev. V Augsburgu je bila sv. Afra zavolj svete vere na germadi sožgana; v Augsburgu je bil sv. Urh mnogo let škof in tudi ondi počiva. — Norimberg, mesto z obilno obertnijo in 45,000 prebivavci. V tem mestu so jeli medenino (mesing) in aržetne ure delati. — Bamberg ima nadškofa in 20,000 prebivavcev. V stolni cerkvi počivata sv. cesar Arh in njegova žena, sv. Kunigunda. Mesto Bamberg je imenitno tudi zavoljo vertnarjev, katerih ima okoli 400, ki spečajo vsako leto nad 300 centov vertnega semena. — Virzburg, mesto poleg reke Majn-e, sedež škofije, vseučelišča in mnogih drugih koristnih naprav, ima 27,000 prebivavcev. V Virzburgu je sv. Kilian za sv. vero umerl. — Barut (Baireuth), mesto poleg rudeče Majn-e, ima 13,000 stano-

vavcev. — Špira (Speyer), mesto s 10,000 stanovavci pri reki Renu, ima škofa in stolno cerkv, v kateri počiva osem nemških cesarjev.

Na Bavarskem je dolgo časa sem katolička učenost naj lepše cvetela; tam pride na svetlo mnogo lepih bukev, ktere tudi v naših krajih radi kupujemo in beremo; tam je tudi mnogo slavnih možev, ki se poganjajo krepko in serčno za pravice svete katoličke cerkve.

Vyšlo zdelbil L. Mäglic v Gradcu.

SV. MODĚST, ŠKOF V GOSTEPIJ SVETI NA GOROŠKIM.
PROSI SVETI APOSTEL GOROTANA,
NAJ GORÍ SLOVENCAMI LUČ PRIŽGANI!

Natisnil A. Kifermann v Gradcu.

VI.

S v. M o d e s t,

škof in koroški apostol.

Stari Slovenci, ki prebivali so po sedanjem Koroškem ali Goratanskem, so bili malikovavci, in akoravno je že sv. Rupert mnogo se trudil za njih spreobrnjenje, so vendar le svoje nevere in svojih vraž terdovratno se držali, dokler jih Bog po nadlogah omehča in k spoznanju resnice pripelje. Med Slovenci in Obri se strašna vojska vname, in goratanski vojvoda Borut, ki sam jim ni bil kos, zakliče v pomoč Bavarce, ki so kristiani že bili. Bavarci pridejo, premagajo Obre; ali zraven si podveržejo tudi Slovence, in vzamejo seboj na Bavarsko Karasta, sina Borutovega in Kajtimar-a, njegovega vnuka v zastavo miru in pokoja. To se je zgodilo l. 748 po Kristusovem rojstvu.

Bavarci Karasta in Kajtimar-a v katolički veri poduče, in ko Borut umerje, nastopi njegov sin Karast za njim, ki je bil torej Slovencev prvi kristianski vojvoda. Ali Karast že čez tri leta umerje, in njegov naslednik je bil Kajtimar, ki je bil clo pobožen, in ves vnet za časno in večno srečo svojih

ljubih slovenskih bratov in sester. Imel je pri sebi nekega bogaboječega mašnika, Majoran-a po imenu — z njegovo pomočjo se loti iskreno in brez pomude svetega dela, in začne učiti svoje podložne sveto zveličansko vero. Ali kaj zamore en sam človek, kaj zamoreta tudi dva, ako je dela preveliko? Zategadel se oberne zaupanja poln do solnograškega škofa Virgili-a, in ga prosi ponižno-nadležno, da bi usmilil se njega in njegova naroda, in bi blagovolil priti v njegovo gorato deželo, oznanovat ljudem svet evangelj, delit jim svete zakramente, in preskerbeti po svojih mislih vse, kar bi se mu zdelo potrebnega v čast božjo in v zveličanje vernikov. Rad bi bil škof Virgili dovolil v Kajtimarovo prošnjo, ali ker mu tega ni bilo mogoče zavoljo preobilnih opravkov, pošlje namesto sebe svojega pomagavnega škofa Modesta, in da mu oblast in povelje, posvečevati cerkve in mašnike, in ravnati kakor škof v svoji škofii; pošlje z njim pa tudi še drugih pomagačev, med kterimi so bili štiri mašniki, namreč: Baton, Reginbert, Kočar in Latin, in diakon Ekhard.

Sv. Modest, ki bil je mož nenavadno pobožen in ves goreč za povikšanje božje časti, se prime z veseljem svoje visoke in svete naloge, in spremljen od svojih pomagačev se poda brez odloga na pot. Pridši do Mure v sedanji Lungavi, kjer bila tačas je goratanska meja, je imel svoje prvo škofovsko opravilo — posvetil je namreč cerkuv v Starem dvoru blizo Marie Fare v čast svetega Lavrenca. Od onod gre čez goro „Kač,“ in tukraj gore je čakalo ga kerdelo kristianov, ki privreli so od blizo in

daleč, vidit obličje svojega prihodnega škofa in višjipastirja, in prijet njegov sv. blagoslov. Kamo pa je potem se obrnul, se ničesar gotovega ne ve — nekteri menijo, da šel je v Plesnico, ki je kako poldrugo uro nad Gmind-om, in je posvetil untodno cerkuv, ki je brez dvombe ena naj stariših v koroški deželi. Gotovo pa je, da srečno je došel, kamor se je bil namenil. — Ondi, kjer zdaj Gospa-sveta stoji, ne daleč od vojvodskega grada in blizo razvalin starega mesta „Virunum“ si je svoj sedež odbral, ondi je posvetil cerkuv v čast Matere božje, ondi tudi je stanoval vse dni noter do smerti.

Da je sv. Modest v Gospej-sveti prebival, pričuje tudi to, ker se kaže onod še dan današni hiša z imenom „gradič svetega Modesta.“ Iz Gospe-svete pa je podajal se zdaj na eno zdaj na drugo stran, kamor je klicala ga njegova sveta služba — najprej v bližnje, potem pa tudi v daljniše kraje. In kamor je prišel, je oznanoval ljudem božjo besedo, je podučeval jih, kako morajo živeti, kako služiti Bogu, da bodo srečni na tem svetu in unem; in kateri so verovali in obljubili živeti po sveti veri, jih je kerstil v imenu presv. Trojice, in vverstil med ude sv. katoličke cerkve. Delil tudi jim je druge ssv. zakramente, je postavljaj za mašnike bogaboječe može, in kolikor je našel cerkva in kolikor se jih je sozidalo na novo, jih je posvetil v službo božjo. V resnici! bil je zvest služavnik božji, bil je dober pastir, ki je ljubil prav iz serca svoje ovčice, in je bil pripravljen, dati življenje za nje: trud njegov pa tudi ni bil zastonj, timveč je obrodil mnogo sadu.

Bog, kateri daje rast vsakemu dobremu delu, je tudi na početje svojega služavnika, svetega Modesta, milostno se ozerl, in blagoslovil vse njegove dela in pota. Število vernikov je rastle od dne do dne, kraljestvo božje se množilo in dobivalo čedalej več serc, in ne le po samem, ne le tu in tam kdo se je spreobernal, timveč cele sela in vasi so uklonile se Jezusu, in podale se v naročje svete cerkve njegove — bili so zlati časi, bili so dnevi milosti božje za koroške Slovence. Tudi vojvoda Kajtimar, ko je slišal in vidil, kako podložniki njegovi prestopajo k pravi veri, se je razveseloval v svojem duhu in je rad spremljal svetega škofa po njegovih apostolskih potih; nekaj zato, da je ljudem novo vero priporočeval s svojim izgledom, nekaj pa tudi, da mu je bil v bran zoper malikovavce, katerih je bilo še zmirom zadosti v deželi. Ali sv. Modest je bil mož, da malo takih, dober in zvest hlapec svojega Gospoda in poln vsih čednost — ponižen, pohleven in pravičen, tako da clo malikovavci so spoštovali ga; zategadel mu ni bilo treba brambe, razun božje, in dokler je on živel, je bilo vse pri miru in pokoju: toliko pristna čednost premore tudi čez divje serca.

Med tim je sv. škof Modest se postaral, in je slabeti in hirati jel od težkega posla in hudega truda, dokler ga Bog k sebi zakliče — nekteri pravijo, da l. 760. Zapustil je to solzno, reyno dolino, šel je v svete nebesa, kjer uživa plačilo za vse britkosti in težave, ktere je prestal v razširjanji kraljestva božjega na zemlji, in še se kaže kraj njegovega pocitka v gospe-svetski cerkvi pred altarjem svetega križa. Spomin njegov na Slovenskem ne bo ugasnul --

bil je Slovencev apostol, in za Bogom njih naj večji dobrotnik. Naj mu bo hvala in slava večna!

Iz življenja svetega Modesta se učimo:

1) Koliko vredna je naša duša. Kaj meniš, zakaj je sv. Modest zapustil svoj dom, svoje ljudi in vse, kar je imel svojega na zemlji, in je šel v tuj, neznan kraj? je šel med neverne Slovence? — Zavolj svoje duše, da bi jo bil zveličal, in zavolj duše svojega bližnjega. Jezus Kristus je prišel iz sv. nebes, in je terpel in umerl; zakaj? — za naše duše, da bi jih zveličal. Oh, mi pa sploh za vse drugo skerbimo, za truplo, za obleko, za jed in pijačo, in Bog ve! za koliko drugih nepotrebnih reči! le za svojo edino, neumerljivo dušo nam ni mar — kaj vendar bo enkrat! Da bi vsaj ne pozabili besedi Jezusovih: Kaj pomaga človeku, ko bi si pridobil cel svet, na svoji duši pa bi škodo terpel? Da bi ne pozabili, kar je Jezus nekdam Marti rekel: „Marta! Marta! skerbna si in si mnogo prizadevaš; le eno pak je potrebno“ — zveličati svojo dušo.

2) Ko je sv. Modest na Koroško došel, so kristjani privreli od vsih krajev, vidit svojega višjipastirja in prijet njegov blagoslov. To nas uči, da moramo tudi mi ljubiti in spoštovati svoje dušne pastirje, radi jih ubogati in moliti za nje. — „Kdor zaničuje duhovnike, pravi Jezus, zaničuje mene, in kdor zaničuje mene, zaničuje tudi Očeta, kateri je v nebesih.“ Kako gerdo je tedej, pa tudi kako grešno, da nekteri imajo slabo navado oponašati duhovnike, kako pridigujejo, kako mašujejo, spovedujejo, itd. da jih čerté, in govore

in delajo vse hudo zoper njih. Takim se rado slabo godi, prej ali pošlej jih nesreča ulovi.

Spredej na podobšini je obrisana vas Gospa-sveta (Maria Saal), ktera bila je sedež svetega Modesta, in je pol drugo uro od Celovca proti Austrianskemu, zato vam tukaj od našega cesarstva nekoliko povedati hočem.

Austriansko cesarstvo leži v sercu Europe, in je velika in mogočna država, ki obsega blizo 12,000 štirjaških milj; vendar ni nobena celina, ampak obstoji iz mnogih posameznih dežel. Sledeče so:

1) Austria (nadvojvodstvo), ki je razdeljena v spodnjo in gornjo. V spodnji Austrii je poglavitno mesto Dunaj ali Beč (Wien), kjer imajo cesar in vse višje gosposke svoj sedež. Beč je zalo in veliko mesto, ki ima 34 predmestij, okoli 8700 hiš, 29 farà in nad 400,000 stanovavcev, med kterimi je okoli 6000 rokodelskih mojstrov in 24,000 podmojstrov. Stolna cerkuy sv. Štefana je dolga 342 črevljev, široka 222 in visoka 76, ima 38 altarjev iz marmorja in sloveč stolp ali turn, ki je visok 435 črevljev. Zvon, ki je v njem, nima para na Austrianskem ne na Nemškem, in vaga s kembeljnom vred 400 centov. — V zgornji Austrii je poglavitno mesto Linc poleg Donave, čez katero derži most, ki je dolg 864 črevljev. Linc je zalo mesto, ima 10 cerkva, mnogo samostanov in 25,000 ljudi.

2) Solnograško (vojvodstvo), ki ima poglavitno mesto Solnigrad. Solnigraški nadškofi imajo pravico, voliti škofa za sekovsko, labudsko in kerško škofijo.

3) Česko ali Pemsko (kraljestvo), kjer je poglavitno mesto Prag, ki ima blizo sto cerkvá in 130,000 prebivavcev. Skozi mesto teče reka Veltava (Moldava), čez katero derži lep, kamniten most, ki je dolg 1800 črevljev, in s kterega je bil sv. Janez Nepomučan veržen v vodo. V lavretanski kapelici je kazalnica ali monštranca, na kateri je 6666 demantov, in ki je več kakor polmiliona vredna. Čehi so prebrisane glave, dobri godci in njih obertnija je na visoki stopnji.

4) Moravsko (knežija), kjer je poglavitno mesto Berno (Brün), ki ima škofa in 45,000 prebivavcev. Olomuc (Olmüc), je močna terdnjava in ima nadškofa in 20,000 stanovavcev. Moravci so po večjem delu českega kolena, silno pridni, in delajo naj lepše sukno in posebno tanko in belo platno.

5) Sileško (vojvodstvo), majhna dežela terdo na pruski meji, ima poglavitno mest Opavo (Tropau), kjer so l. 1820 evropski vladarji imeli imeniten shod. Večji kos Sileškega je pa pruskega kralja.

6) Gališko (kraljestvo), ima mnogo živine in žita, posebno pa soli. Poglavitno mesto je Lvov (Lemberg), ki ima vseučelišče, tri nadškofe, 21 cerkvá, 9 samostanov in 72,000 stanovavcev. Drugo poglavitno mesto je Krakovo poleg Visle, nekdanji sedež poljskih kraljev, ima vseučelišče, 40,000 stanovavcev in veličastno stolno cerkv, v kateri je 20 kapelic, 50 altarjev in pokopališče svetega škofa in mučenika Stanislava. — Velička in Bohnia, rudniški mesti z neizprazljivimi zalogami ogerske soli.

7) Bukovina (vojvodstvo), ki se derži Gališkega in spodredi mnogo konj. Poglavitno mesto je Černovic, ki

ima staroverskega škofa, 18,000 stanovavcev in mnogo terzuje.

8) Madžarsko ali Ogersko (kraljestvo), je dežela lepa, bi rekel, kakor paradiz, in rodovitna, da v mnogih krajih še gnojiti ni treba. Pregovor pravi, da ako se na večer palica verže na pokošeno trato, je zjutraj trava že tako visoka, da palice iz nje več viditi ni. Vina, žita, debele živine, zlata in srebra, vsega ima obilno. Poglavitno mesto je Budim (Ofen), na desnem bregu Donave, ima 48,000 stanovavcev. Na levem bregu Donave, Budimu ravno nasproti, je Pešta (Pest), naj lepše in naj večje madžarsko mesto, ima vseučelišče in blizu 90,000 stanovavcev. Komoran (Komorn), ena naj močnejših terdnjav našega cesarstva. — Ščavnica (Schemniz), rudniško mesto, ima okoli 17,000 stanovavcev in nakoplje vsako leto mnogo zlata in srebra. — Tokaj, terg, ima blizu 6000 stanovavcev in vino toliko žlahno, da mu menda ni enakega na svetu. — Reka Tisa ima rib, kolikor nobena druga evropska reka.

9) Sedmograško ali Erdeljsko (nadknežija), ima lepo živino, prikriva v svojih gorah mnogo zlata in drugih rud, in je razdeljena med Nemce, Vlahe (Rumune) in Madžare. Poglavitno mesto je Sibinj (Hermannstadt), ki ima blizu 20,000 stanovavcev. Enako veliko je mesto Kološvar (Klausenburg).

10) Serbsko-Banaško (vojvodina), kjer je poglavitno mesto Temešvar, močna terdnjava poleg Temeša, ima katoliškega in staroverskega škofa, in blizu 20,000 stanovavcev. Dežela je rodovitna — banaška pšenica dobro slovi in se prodaja tudi na naših tergih.

11) Horvaško-Slavonsko (kraljestvo), kjer je poglavitno mesto Zagreb (Agram), sedež bana in nadškofa, in ima 17,000 stanovavcev. Stolna cerkev svetega Štefana je lepa, da malo takih. Druge znane mesta so: Osek (Esseg), močna terdnjava pri Dravi s 13,000 stanovavci, Varaždin blizo Drave, Karlovec (Karlstadt) pri Kopi in Reka (Fiume), mesto pri jadranskem morji, ima 11,000 stanovavcev. Sisek pri stoku Kope in Save, je imeniten terg in mnogo terzuje z žitom.

12) Dalmatinsko (kraljestvo) leži na bregih jadranskega morja, ima mnogo otokov in rodi obilno dobrega vina, olja in žlahnega sadja. Poglavitno mesto je Zader (Zara), pri morji, ima nadškofa in 7000 stanovavcev. Dobrovnik (Ragusa), v prejšnjih časih slavno in bogato teržno mesto, je sedež škofije in ima 6000 stanovavcev. Kotar (Cattaro), primorsko mesto, ima dobro ladjostajo in lepo kupčijo s Černogorci. — Dalmatinci so pogumni brodnarji in dobro znajo ladje tesati.

13) Vojaška meja (granica) se vije kakor pas med austrijskim cesarstvom in turškim. Prebivavci, kolikor jih je možkega spola, so vsi vojaki, in imajo dolžnost, mejo braniti pred Turkmi in kugo, o vojski pa iti v pomoč drugim deželam. Večje mesta so: Zemun (Semlin), na stoku Save in Donave, ima 8500 stanovavcev in mnogo kupčuje s Turkmi. Zemunu ravno nasproti je turško mesto Belligrad. Pančova, mesto pri Temešu ima 12,000 stanovavcev. — Petrovaradin, močna terdnjava pri Donavi, ima 4500 stanovavcev. Karlovec ima serbskega nadškofa ali patriarha.

— Senj (Zeng), prosto primorsko mesto, ima škofa in nekaj nad 3000 stanovavcev.

14) Štajarsko (vojvodstvo), kjer je poglavitno mesto Gradec.

15) Ilirsko (kraljestvo) obsega: a) Krajnsko (vojvodstvo), kjer je poglavitno mesto Ljubljana, b) Koroško (vojvodstvo), kjer je poglavitno mesto Celovec (Klagenfurt), in c) Primorje z Istrijo in Goriško, kjer je poglavitno mesto Terst (Triest), ki ima blizu 80,000 stanovavcev in kupčuje skorej s celim svetom. Teržaška škofija je s kopersko združena. Pareč (Parenzo), mesto z 2500 stanovavci, je sedež škofije. Rovinj (Rovigno), primorsko mesto s krasno gotičko cerkvijo in z 11,000 stanovavci. Otok Kerk (Veglia) ima lastno škofijo. — Od Goriškega smo že govorili.

16) Tiroljsko (knežija), silno gorata dežela, kjer je poglavitno mesto Inšpruk (Innsbruck) s 13,000 stanovavci. Mesto Briksna (Brixen) je sedež škofije, kakor tudi mesto Trident (Trient), ki ima 13,000 stanovavcev, in je dobro znano po vsem katoličkem svetu zavoljo vesoljnega cerkvenega zbora, kterega so tu imeli od l. 1545 — 1563. Tiroljci dobro slové zavolj poštenosti in hrabrosti svoje, in so zvesti in dobri katoličani.

17) Lombardsko-Beneško (kraljestvo) je podobno prijetnemu vertu, ima podnebje milo in jasno, zemljo rodovitno, in rodi mnoga žita, vina in sadja, sosebnost pa svile. V Lombardii je poglavitno mesto Milan (Mailand), sedež nadškofije, trojnega gimnazija in mnogih učenih naprav, ima 160,000 stanovavcev in lepe hiše in cerkve, med njimi zalo

cerkuv sv. Karola. Pavia, mesto pri Tičinu ima škofa, vseučelišče in 26,000 stanovavcev. Lodi, mesto pri Adi ima škofijo in 19,000 stanovavcev. Kremona, mesto pri Padu, ima škofijo in 29,000 stanovavcev. Bergam (Bergamo), ima škofa in 35,000 stanovavcev. Brešia (Brescia) ima škofa in 35,000 stanovavcev in nareja sosebo dober sir. Kom (Como) pri korskem jezeru, ima škofijo in 19,000 stanovavcev. Mantova, močna terdnjava krog in krog od Minčia obdana, je sedež škofije in ima 36,000 stanovavcev.

Na Beneškem so: Benetke (Venedig), poglavitno mesto na otokih jadranskega morja, je sedež nadškofa ali patriarha in trojnega gimnazija, ima 130,000 stanovavcev in lepe poslopja in cerkve, med njimi cerkuv sv. Marka, v kateri so shranjeni ssv. ostanki svetega evangelista Marka. Padova, kjer je sv. Anton sklenul svoje življenje, je sedež škofa in vseučelišča, in ima 55,000 stanovavcev. Verona, močna terdnjava pri Ečavi, je sedež škofije in ima 52,000 stanovavcev. Vičenca, ima 33,000 stanovavcev in silno lepe hiše, ktere večdel je izzidal Palladio, najden in umeten zidar, ki je bil tukaj rojen. Belún (Belluno), sedež škofije in ima 13,000 stanovavcev. Trebiž (Treviso) ima škofa in 20,000 stanovavcev. Videm (Udine), sedež nadškofije, ima 22,000 stanovavcev in toliko lepo mertviše, da mu znabiti ni enakega v Evropi. Čedad (Cividale), blizo goriške meje, ima okoli 6000 prebivavcev.

ST^I METOD IN CIRIL

*Proljuba sveta brata, apostola Slovanov,
Pobratila nas cerkvi pravovernih kristjanov!*

VII.

Sv. Ciril in sv. Metodi,

škofa in slavjanska apostola.

Slavjanski narod, kar zadeva število, je naj večji v Evropi. Rusi, Čehi, Poljaki, Iliri, Horvati, Bulgari, Serbi in Slovenci, vsi so enega stebła, vsi so Slavjani. Bili so tudi oni malikovavci, kakor drugi narodi, in so terdo se držali svojih zmot in vraž, dokler se Oče nebeški v svoji neskončni milosti tudi na nje ozre, in jih v mirno zavetje svoje svete cerkve zakliče. Vstali so sv. Mahor, sv. Maksimilian, sv. Viktorin, sv. Rupert, sv. Modest in drugi blagi možje, ki so mnogo se trudili in mnogo jih spreobernili: naj več vendar sta jih spreobernila sveta brata Ciril in Metodi, ki sta dobila zato častno ime „slavjanskega apostola,“ in morata biti vsim nam Slavjanom sosebno ljuba in draga.

Bila sta doma v Solun-u (Salonik), ki je primorsko mesto v sedanji Turčii. Njun oče, Leon po imenu, je imel obilno časnega blaga, je bil visokega stana in ves

skerben za dobro dušno rejo svojih nadepolnih sinov. Zmladega že ju je učil, spoznovati Boga in mu služiti zvesto v vsih okoljšinah življenja, v veselji in v žalosti, v sreči in v nesreči. Ko sta pa nekoliko odrastla, ju pošlje v Carigrad (Konstantinopol), da bi se ondi naučila potrebnih vednost in znanost — in res! učila sta se tako dobro, da kmalo sta jela sloveti zavolj svoje bistre glave in zavolj svojega jasnega uma. Stariši brat Ciril, ki se je takrat še Konstantin imenoval, se je prijel modroznanstva s posebno ljubeznijo, in je tako dobro napredoval, da so mu dali častno ime „kristianski modrijan.“ Mlajši brat Metodi pa se je naučil v nekem samostanu slikarstva, tako da je prav lepo slikati ali malati znal.

Ali ne samo visoko učena sta bila, timveč tudi močno pobožna, in sta ven in ven lepo in pošteno obnašala se; zategadel ko sta po doveršenih šolah duhovski stan si izvolila, so ju z veseljem sprijeli, posvetili v mašnika in poslali v vinograd Gospodov — okoli l. 838. Svetega Cirila pošljejo v Krim, kjer je stanoval tačas nek tartarsk narod, kteremu so rekli „Kozarji,“ in kmalo po svojem dohodu je bil tako srečen, da je našel truplo svetega Klemenca, ki je ondi l. 102 mučeniško krono prijel. Brez pomude in z navadno pridnostjo se nauči kozarskega jezika, in ves vnet od ljubezni do svojih nevernih bratov jim oznanuje veseli nauk od Jezusa Kristusa, in jih milo vabi in prosi, da naj se dajo kerstiti v njegovem imenu. — Kozarji ga poslušajo radi in veseli, in skorej od kraja vsi mu odpró svoje serca. Kerstil je njih poglavarja, kteremu so rekli

„kan,“ in po njegovem izgledu ves narod; postavil jim cerkve in preskerbel duhovne, potem pa se vernul v Carigrad, in peljal seboj mnogo kristianov, ki so bili poprej od Kozarjev vejeti in odgnani v sužnost, zdaj pa so jih spustili vse brez odkupa na njih dom. Iz serca radi bi bili Kozarji še kaj družega mu dali, ali sveti mož ni hotel ničesar vzeti, in jim je rekel, kakor nekdam sv. Paul Korinčanom: „Ne išem vašega, ampak vas.“

Med tim, ko je sv. Ciril pri Kozarjih se mudil, je njegov brat, sv. Metodi podal se med Bulgare, ki bili so divji in mogočen narod na sedanji turški zemlji. Njih kralj bil je Bogor, in zares čudno je, kako je sveta vera našla pot v njegovo serce. Ko je kralj zvedel, da sv. Metodi je izversten slikar, mu naroči, da naj namala mu clo kaj strašnega, tako da bo groza obšla njega in vsakega, ki bo vidil sliko. Kaj menite, kaj je sv. Metodi si vmislil? — Namala mu poslednjo sodbo tak živo in strašno, da kralj viditi sliko se zgrozi v duhu, in ves osupnjen oprasha, kaj pomenja ta podoba? In slišati od strašne sodbe božje, ktera čaka vsakega človeka, ga milost božja presune, se da podučiti v sveti veri, in sv. Metodi oblije ga s kerstno vodo, in da mu ime „Mihael.“ Da je kralj se pokristianil, njegovim velikašem ni bilo po volji, in spuntajo se; ali kralj se jim serčno ustavi, jih užuga in pregovori, da se dajo tudi oni podučiti in kerstiti. Na to po nauku svetega Metodi-a odpravi poslanca v Rim, prosit svetega očeta papeža Miklavža I., da bi vzeli njega in njegov narod v edinost svete rimsko-katoličke cerkve. Papež mu

pošljejo pismo polno lepih nauk, pa tudi dva škofa, poter-
dit kralja in njegove podložne v pravi sveti veri.

Tudi sv. Ciril slišati in viditi, s kakim veseljem Slavjani sprejemajo sv. evangelj, se vname od svete ljubezni, in sklene darovati svoje življenje in svoje moči slavjanskemu narodu. Zategadel se pogovori s svojim bratom, in spoznavši, da sveta vera bi med Slavjani še hitriše rastla in še lepše razcvetala se, ko bi brali evangeljske in druge bukve v svojem maternem jeziku, sestavi slavjansko abecedo, ki se imenuje „cirilica,“ in se loti brez odloga prestavljanja svetega pisma in drugih potrebnih knjig. Kako veselje so Slavjani imeli, slišati čuda božje v svojem milem jeziku, se ne da dopovedati in ne popisati.

Zapovedovali so takrat po slavjanski zemlji trije slavni knezi, Rastislav, Svatopluk in Koceli — vsi trije močno vneti za pravo vero, in vsi skerbni za časno in večno srečo svojih podložnih. Ker nemških duhovnikov, ki so iz Solnigrada in iz Pasove hodili jih učiti, niso umeli, pošljejo nekoliko možev v Carigrad do gerčkega cesarja Mihaela III., ki naj mu sporočé in rekó: Naša dežela se je pokristianila, ali žalibog! da nimamo učiteljev, kateri bi nas učili, nas lepo vodili in nam razkladali svete pisma. Mi ne razumevamo ne gerčkega ne latinskega, in eden uči tako, drugi drugače — po tem takem pride, da ne umemo svetega pisma in njegove moči. Pošlji nam torej učiteljev, kateri so zadosti umni in so kos, učiti nas besede in pomen svetega pisma.“ Cesar, slišati to lepo prošnjo, se razveseli, in praša svoje

svetovavce, koga bi poslal? in ko mu pravijo, da naj pripravniša za to delo bi bila Ciril in Metodi iz Soluna, pošlje po nju, in ko prideta, jima reče: „Glejta! Slavjani me prosijo, da bi jim poslal učiteljev, kateri bi jim svete pisma v njih jeziku razkladali, kaj! ali bi se hotla lotiti vidva tega blagonosnega dela?“

Iz serca rada privolita oba, se neutegoma odpravita na pot, vzameta sebo truplo svetega Klemenca, in l. 862 prideta na sedanje Moravsko, kjer ju Rastislav in vse ljudstvo sprejme z neizrekljivim veseljem. Iskreno se lotita svoje blage naloge, neutrudljivo podučujeta Slavjane v pravi veri in v drugih potrebnih rečeh, stavita jim cerkve in šole, poslovenita sv. pismo in vpeljeta slavjanski jezik v službo božjo in v vse cerkvene obrede. Pet let sta se trudila v službi Gospodovi, sta kerstila Rastislava in brez števila družega ljudstva, in kakor sternena setuv zmladleta veselo poganja in se čedalej bolj razrašča, je tudi kraljestvo božje med Slavjani od dne do dne lepše razcvetalo se. Ali kdo bi mislil, da ta lepa rast prave vere po slavjanski zemlji nekterim sosednim duhovnikom ni dopadla! Glodajo in objedajo dobro ime svetih bratov, in rimski papež Miklavž I. sami so se bali, da bi se kaka krivaverca ne zaplodila; zategavoljo pokličejo ju oba v Rim, da bi slišali iz njunih ust, kaj da je. Voljno in rada ubogata, in nemudoma se podasta na pot. Ali med tim, ko sta na poti, umerjejo papež Miklavž I., in ko njih naslednik, papež Hadrian II. slišijo, da sveta Ciril in Metodi neseta seboj truplo svetega Klemenca, se močno oveselé in gredó z vso duhovšino in z mnogimi ljudmi jima naproti. Truplo svetega Klemenca slo-

vesno shranijo v cerkvi, katero so bili postavili njemu v čast; sveta brata, Cirila in Metodi-a Hadrian II. posveté v škofa, in ju postavijo za višjapastirja Moravcem in drugim slavjanskim narodom, ktere sta bila kerstila. Sv. Ciril na poti zboli, se verne v Rim, kjer v nekem samostanu umerje, in njegovo truplo v cerkvi svetega Klemenca počiva. Sv. Metodi pa gre sopet nazaj med svoje ljube Slavjane, jih uči in poterduje v sveti veri, in obravna po svoji oblasti kakor škof vse cerkvene zadeve.

Veselo so oživljale slavjanske dežele, milo obsevalo jih je ljubo sonce prave svete vere, in lepa žetuv se kaže, ko se privlečejo črni oblaki. Nekteri blede sosedi zatožijo svetega misionarja v Rimu, da prav ne uči in ne opravlja službe božje po postavah rimske cerkve. Papež Joan VIII. ga zatorej pokličejo v Rim, in sv. Metodi v svoji pokoršini se poda ves voljn in brez pomude na pot; pa tudi vpricho papeža in cerkvenega zbora tako krepko zagovarja svojo reč, da ga papež pohvalijo, poterdijo vse njegove naprave, ga izvolijo za nadškofa moravske in cele nekdanje panonske dežele, in ga pismeno kralju Svatopluku prav lepo priporočé. Po tem papeževem dovoljenji soedinjeni pravoverni Slavjani obhajajo službo božjo še zdaj v staroslovenskem jeziku.

Tisti čas je bil kralj Svatopluk silno mogočen. Bilo mu je pokorno vse Česko in mnogo ogerske zemlje. Sv. Metodi se zatorej med Čehe poda, oznanuje tudi njim sv. evangelj, in je res tako srečen, da spreoberne in kersti njih vojvoda Borivoja, njegovo ženo sveto Ludmilo, njegove otroke in mnogo družega ljudstva. Zategadel se sv. Metodi po vsi pravici imenuje tudi:

„česki apostol.“ — Ali tudi on se je postaral, in dotekle so leta njegove. Kakor večdel vsi svetniki je tudi on užil mnogo terpenja, je bil hudo preganjan, obrekovan in sovražen. Ves žalosten piše in potoži svoje bridkosti svetemu očetu, papežu Joanu VIII., in oni ga lepo potolažijo, mu serce delajo in ga prijazno opominjajo, naj bi bil zvest v svojem svetem delu vse dni svojega življenja — kar je tudi bil. Na večer svojega življenja se poda sopet v Rim, sporoči ljudstva in narode, ktere je spreobernal, vidnemu cerkvenemu poglavarju v milost in skerb, in visoko star in poln zaslug umerje v Rimu l. 910, in počiva zraven svojega brata v cerkvi sv. Klementa.

V čast teh svetih bratov je bratovšina osnovana, ki se imenuje „bratovšina ssv. Cirila in Metodi-a, soediniti razkolnike v sv. katolički cerkvi,“ ktera je obdarovana z mnogimi ssv. odpustiki, in ktero bi rad vsim Slovencem prav močno na serce navezal.

Sveta brata, Ciril in Metodi nas učita:

1) Koliko dobrega lahko stori en sam človek, ako je priden in zvest v svojem stanu. Ne želi si torej visokega stana, ne posvetnih časti, ne velikega bogastva: še to, kar imaš, ti bo vzeto, ko se boš ločil od sveta, in več ko imaš, večjo rajtengo boš dajal pred Bogom. Le verjemi mi, naj ložje zveličal se boš v tem stanu, v ktereга te je Oče nebeški postavil, in akoravno morebiti ne bo družega iz tebe, kakor ubog hlapec ali revna dekla, le pošteno se obnašaj in vestno opravljaj svoje dolžnosti — zlata krona v nebesih te čaka.

2) Nas učita, v kaki časti moramo imeti svete svetinje in ostanke svetnikov; kajti nosila sta seboj vseskozi truplo svetega Klementa, in ga čenila kakor svoje naj dražje blago. Tudi za tebe je prav, ako imaš kako svetinjo Matere božje ali kak križec ali škapulir, in ga nosiš okrog svojega vratu, in ga poljubiš zjutraj in zvečer in ob času skušnjav. Ali samo nositi svetinjo ali križec okrog svojega vratu, samo poljubiti ga enkrat ali dvakrat na dan, te ne bo še v nebesa pripravilo; temuč živeti moraš lepo, po izgledu Jezusovem in Mariinem — to naj svetinja ali križec opominja te, in to te bo srečnega ali srečno storilo.

Spredej na jeklorezu stoji sv. Ciril s križem v roki, in zraven njega na desni sv. Metodi, ki ima tablo, na kateri se poslednja sodba obrisana vidi — jes pa vam še nekoliko od austrianskega cesarstva povedati hočem.

Austriansko cesarstvo je dedna samovlada, ktere poglavar se cesar imenuje, in ima postavodajavno in izpeljavno oblast v svojih rokah. Ali ker je država silno velika in ker je toliko opravil, da jim ena glava ni kos, ima cesar na svoji strani državni svet, in ima posebne opravitelje, katerim pravimo ministri. — Državni svet obstoji iz naj bolj skušenih in naj modriših mož, s kterimi se cesar posvetuje, kolikorkrat misli dati kako novo občerneljavno postavo, ali določiti in izpeljati kaj važnega. Tudi ministri morajo biti prebrisane glave in v vsih rečeh dobro znajdeni; kajti na njih ramah sloni vsa vladarska teža, in oni so odgovorni cesarju za vse, kar koli počnó v prid ali škodo države. Njih opravila so:

1) Eden je minister zvananjih opravil. Njegova dolžnost je, poganjati se za čast in blagostan države v vsih zvananjih zadevah, čuvati da se državne pravice ne kratijo od ptujih narodov ali njih vladarjev, in varovati državljane, ki potujejo po ptujih deželah ali ondi kake opravke imajo. Njemu podložni so austrianski poslanci na zvananjih dvoréh in austrianski konzuli na Gerčkem, Turskem, v Ameriki in skorej v vsih večjih teržnih mestih. — Tudi za cesarsko hišo ima skerb, in kolikorokrat se v cesarski rodovini kaka ženituv, možituv ali kaj drugega važnega zgodi, vse pisma gredó skozi njegove roke.

2) Drugi je minister notranjih opravil, ki vlada in oskerbuje vse, kar zadeva državne notranje reči, čuva in gleda, da se postave dopolnujejo in da političke gosposke izvršujejo svoje dolžnosti.

Oblast in roka ministra notranjih opravil daleč sega, pa tudi mnogoternate dolžnosti slonè na njem. On mora skerbeti, da je mir in varnost po cesarskih deželah, mora braniti mirne in poštene ljudi, da se jim kaka krivica ne zgodi, rogovileže pa, vlačugarje, tatove, roparje in kar je njim enákega, mora zavračati in izročevati sodni gosposki, da jih kazni po zasluženji. On mora gledati, da se meje posameznih kronovin ne premaknejo, in da vsaka zmed njih obderži svoje pravice. Vse bolnišnice, ubožnice, delavšnice, ječe in druge enake naprave so njegovi skerbi izročene. Ako kuga, človeška ali živinska, razsajati začne, ako ogenj mesta ali vasi popali in pokonča, ako povodenj njive, travnike in hiše zasuje in podere, ako toča žitne polja in vinske gorice potolče, mora minister notranjih opravil na nogo stopiti

in napeti vse žile, da nesrečnikom pride na pomoč — in še marsikaj drugega mora on poskerbeti.

Ima pa tudi mnogo služavnikov, ki mu grejo povsod na roko, in so zavezani, natanko dopolnovati vse njegove povelja in ukaze. Vsaka dežela ima svojega deželnega, vsaka kresija svojega kresijnega, vsaki kanton svojega kantonskega in vsaka soseska svojega soseskega poglavarja ali župana, in vsi so njemu podložni.

3) Tretji je minister bogočastja in uka, ktereга dolžnost je skerbeti, da je dosti šol ali učilnic, in da se mladina podučuje v vsih potrebnih rečeh. On mora varovati tudi cerkuv v njenih pravicah, in krepko odbijati vse protivne napade, naj pridejo od te ali une strani.

Naše cesarstvo ima blizo 40 milionov ljudi, in med njimi je blizo 30 milionov katoličanov; drugi pa so staroverci, judi, luterani, kalvinci in njim enaki krivoverci. Vsi ti, dasi-ravno niso naše vere, so vendarle naši bližnji in imajo pravico, v miru uživati svoje dohodke in služiti po svoji vesti in veri Bogu — in ne smemo jim delati krivice. Sveta katolička cerkuv ima v našem cesarstvu 14 nadškofov, 59 škofov in nad 40,000 duhovnikov. Nadškofi so: v Pragi, Beču, Solnigradu, v Gorici, Vidmu, Benetkah in Milanu, v Zagrebu, Zadru, Olo-mucu, Lvovu, Ostrogonu, Jagru in v Koloči. Samostanov, možkih in ženskih, je okoli 800, v kterih je kakih 13,000 redovnikov in redovnic. — Starovercev je nekaj soedinjenih z nami, nekaj pa ne. Soedinjeni imajo 2 nadškofa: v Lvovu in v Fogaras-u, in 7 škofov; nesoedinjeni pa imajo 1 nadškofa v Karlovicu, 10 škofov in 26 samostanov.

Za poduk možke in ženske mladine so ljudske šole, ki se razdeljujejo v dva razreda, in po šolski sestavi bi imela v vsaki fari šola biti, in vsakdo od 6. do 12. leta v šolo hoditi. Glavne šole imajo štir razrede. — Za višji poduk so gimnazialne šole, ki obstojé iz 4 ali iz 8 razredov, in katerih je v našem cesarstvu 270. Za duhovnike so bogoslovne, za pravoznance pravoslovne, za zdravnike zdravniške šole, in kjer so vse te višje šole, se reče, da je „vseučelišče.“ Naj slavniša vseučelišča sta v Beču in v Pragi.

4) Četerti je minister pravosodja. Njegova roka vlada vse sodne gosposke, in njegova dolžnost je skerbeti, da se državljanom vselej in povsod pravica skazuje. Pravdati se sicer ni dobro — pregovor pravi, da pravda je prazna havda, in Jezus sam nas opominja, pravd ogibati se; ali včasih se vendar primeri, da ni mogoče drugač, kakor pravdo začeti ali tožiti hudodelca — in zato so sodnije potrebne. Sodnije so troje: so kantonske sodnije, so nadsodnije, in v Beču je naj višja sodnija. Kdor misli, da nižja sodnija mu je krivico storila, mu je pot do višje sodnije odpert; kdor pa pri dveh sodnijah zgubi, mu družega ne ostane, kakor udati se in sodbi tiho se podvreči.

Sodniki morajo priseči, da bodo sodili vselej po ostri pravici, da ne bodo gledali na veljavnost ljudi in tudi ne jemali daril.

5) Peti je minister vojaštva, kateri oskerbuje vse, kar zadeva vojaštvo in brodovje. Vojakov potrebuje vsaka država, nekaj da obvaruje notranji mir, nekaj da odbija zvananje sovražne napade.

Vojaki so ali pešci ali konjiki ali topničarji. Pešcev naše cesarstvo ima 63 polkov (regimentov), ima zraven še 14 polkov graničarjev, 1 polk in 25 batalionov lovcev, in 20 batalionov granatnikov. Konjikov je 8 polkov oklepnikov, 8 polkov dragonarjev, 12 polkov ulanov in 12 polkov huzarjev. Topničarjev je 12 polkov. Verh teh je še mnogo voznikov in mnogo vojakov, ki so za mostove narejati, za ceste delati, za rove kopati, itd. — Polki pešcev imajo po 4 batalione in 2 bataliona brambovcev; batalion ima 6 čet ali kompanij; četa ima 50–100 mož, o vojski pa na pol več. Polki konjikov obstojé iz 6 ali 8 trum, truma ima 150–180 konjikov. Vojaki, ako vojske ni, se izslužijo ob osmih letih; potem pa, ako so še čversti in zdravi, se vverstijo med brambovce. Vojaki, ki so o vojski dobro se obnesli, dobé častne svetinje, zlate, sreberne ali bronaste, in vsakdo jih v časti ima. Naše cesarstvo ima pa tudi mnogo vojskinih ladij, nekaj da brani bregove jadranskega morja pred sovražnimi napadi, nekaj da varuje tergovske ladje pred morskimi tolovaji. — Zraven vojakov imamo tudi 19 polkov žandarmov, nekaj pešcev nekaj konjikov. Njih dolžnost je, skerbeti za notranji mir in red, slediti hudodelce in ustavljati se vsaki nerodnosti. Imajo lepo plačilo, pa tudi težavno službo.

6) Šesti je minister dnarstva, ktereга skerb je, da pobira državne dohodke in plačuje nje stroške. Naše cesarstvo ima lepe dohodke — blizo 250 milionov goldinarjev; ima pa tudi stroškov obilno — samo obresti za državni dolg mora plačati leto na leto okoli 80 milionov goldinarjev.

7) Sedmi je minister kupčijstva, kterega dolžnost je, povzdigovati kupčijstvo na čedalej višjo stopnjo. On mora skerbeti za potrebne mostove, ceste, vodotoke in sploh za vse naprave, po kterih se kupčijstvo oživlja. Deržava, v kteri je kupčijstvo na slabih nogah, je revna na dnarjih in večdel na nizki stopnji dušne izobražbe.

Na zadnje še to opomniti hočem, da število ministrov ni zmiraj enako; včasih jih je več, včasih manj. Odstopi kdo zmed njih, morajo drugi prevzeti njegove opravila.

Sv. Lihard, koroška grafinja.

Lepo ime: „vboгих mati“

Hoče v hvah nam ostati.

Prosi za rejence svoje - za Slovence!

VIII.

Sv. Lihard,

zvesta žena in mila dobrotnica ubogih.

Kako čudno vodi Bog včasih svoje izvoljene, in po kako stermem potu vzdiguje jih na višjo stopnjo duhovskega življenja, nam kaže sv. Lihard ali Hildegarda, ktere življenje hočem popisati v sledečih versticah in postaviti vam v izgled.

Sv. Lihard je bila domá na Bavarskem, bila v žlahti z vojvodsko rodovino in prišla na svet okoli l. 930. Še žlahniše vendar kakor nje stan, je bilo nje serce, ki bilo je v resnici podobno zalemu vertu, v katerem rastejo in cvetó naj lepše in naj dražije rože. Bila je ubogljiva in krotka kakor mlada óvčika, ponižna kakor modra viólica, sramožljiva kakor juterna zarja, in da kratko rečem, živela je in obnašala se od mladih nog, kakor se spodobi poštenim deklicem. — Oj ljube dekleta! kako srečne ste pač, dokler se sveta nedolžnost na čelu vam ziblje, in sramožljivosti draga rožica na licu vam cvete! Bogu in ljudem ste ljube, naj lepše zvezdice ste na nebu svete katoličke cerkve. Ali nevarnost za vas je velika, in mreža skušnjav vseskoz razpeta pred vami; huda sapa zapeljivosti dan današni ojestro brije,

in same vidite, da mnogim mnogim je venec svetega devištva že zvenil: zatorej prosim vas pri ljubem Jezusu, ktereга neveste ste, bodite varne in modre, in čujte in molite, da tudi vas skušnjavec ne zaleze. Ne delajte slabega znanja in ne poželjajte zakonskega stana; ako vas pa Bog danes ali jutre v zakon zakliče, skerbite, da ga bote s svetim strahom in v gnadi božji nastopile.

Tudi sv. Lihard, ko je odrastla, je po volji svojih staršev v zakon stopila. Nje ženin bil je „Paul Alboin“, bogat knez, ki imel je mnogo grajšin in posestva na Štajarskem okrog Celja, imel je pa še več grajšin in posestva po Koroškem. Ali ne zato, ker bil je bogat in premožen, je sv. Lihard zaročila se z njim; timveč ker so hvalili ga, da je pošten, priden in bogaboječ. Živela sta tudi svoje perve zakonske leta prav srečno, in lahko in lepo se zastopila. Imela sta grajšino „Prosnico“, ki stala je o bregu dereče Drave na visokem pečovji, ki se imenuje „Škerbinja“ — kake dobre dve uri pod sedanjim Celovcem. Na tej grajšini so tekle nju leta v gnadi božji in v lepem zakonskem miru. Bog jima je dal petero otrok — troje fantov in dvoje deklet, ktere je pobožna gospa, sv. Lihard, skerbno učila, in kazala jim ven in ven s svojim lastnim izgledom, kako pridno in goreče imajo moliti, kako djansko Boga in bližnjega ljubiti, kako greha se varovati in delati dobro. Otroci so pa tudi radi ubogali svojo bogaboječo mater, so lepo rastli na letih in na modrosti, in naj stareji med njimi, Alboin je postal briksenski škof, hči Lihard je šla v samostan, uni trije pa — Aribo, Hartvik in Gepa se sicer niso znebili vsih posvetnih skerbi, vendar so živeli lepo in pošteno vse svoje dni, in dobro sloveli zavoljo pravičnosti svoje. — Oh, v resnici! da srečno, nad vse srečno je dete,

ki ima dobro mater; nje cene nobeno pero ne popiše, nje vrednosti nobeden jezik ne izgovori.

Ali neprenehljiva sreča na svetu je redka, in za človeka sploh tudi ni dobra, zategadel Bog tiste, ktere vzdignuti hoče na višjo stopnjo notranjega življenja, včasih rad hudo poskusi, kakor je poskusil tudi sveto Lihard. Nje mož je bil nekoliko nagle jeze, in kakor so grajšaki takrat imeli navado, je rad hodil po lovu in po bojih: ona je pa bila naj rajše domá na svojem gradu in v sredi svojih otrok, ktere je skerbljivo učila. Zraven je pridno delala, zvesto molila in obilno vbogaime dajala; gledala pa tudi kakor dobra gospodinja in pazila na vse, kar se pri grajšini godi. — Enega dne se knez, nje mož, sopet poda na boj, in ker misli, da ga ne bo več časa nazaj, izroči svojo ženo, katero je ljubil prav iz serca, svojemu bratu, kteremu je bilo Pero ime, naj bi varoval in oskerboval jo, in stal ji v vsih potrebšinah blagovoljno na strani. Toda knez Paul ni poznal svojega brata, marveč se je hudo opeknel; Pero namreč, namesti varovati svojo svakinjo, se slini in postopa za njo pò vsih krajih in kotih, in jo hoče po sili pripraviti v greh, dokler se Lihard kakor nekdanj sramožljiva Suzana serčno mu ustavi, in ga zapodi z nevoljo od sebe. — Žene! kaj ne? to vam dopade. Posnemajte jo in bodite zveste svojemu možu, naj pride skušnjava še tolikanj huda čez vas. Vaša slava v nebesih bo velika, in krona na vaši glavi se bo svetila bolj kakor rumeno zlato.

Kaj pa, bote morebiti oprášali me, kaj pa je Pero počel, potem ko je svákinja njegova s toliko sramoto ga odgnala? Kaj nek! vsaj veste, kaj znajo take baže ljudje. Strašno je klet, se rotíl, da bo kervavo se znosil nad njo, in da bi ložje dosegel

svoj peklenski namen, je podkupil grajšinsko kravarico, Lupo z imenom, naj bi mu pomogla, počerniti nedolžno gospó pri nje možu — in žalibog! da njegov naklep mu je tako po sreči izšel.

Neko jutro precej zgodaj pride knez iz boja do Prosnice, in ko jaha po stermem berdu do grajšine svoje, je prva, ki ga sreča, dekla Lupa, vsa v solzah in tako prepadena, da se knez zavzame in radovedčno oprša: „Kaj ti je? zakaj se jokaš? — „E, kaj bi se ne jokala!“ Lupa vsa potuhnjena odgovori. „Gospa me vedno kregajo... druge vidijo, sebe pa ne... le idite, žlahni gospod! lahko da najdete koga pri njih.“ — „Ti! kaj si rekla?“ knez strašno zagromi, „gorje ti, če lažeš! — „Če ni res.“ dekla reče, naj bom kamen!“ — Na te besede knez od jeze ves goreč v eni sapi v grajšino plane, in na ravnost pred gospejno izbo; ali ker ste gospa in nje hišna, Rotia ravno molile, ste imele vrata zaklenjene. „Odpri!“ knez zavreši na vse gerlo; ali napreden jih gospa mu odpreti zamore, jih on s silo že zlomi, ves divji zagrabi nedolžno gospo — svojo ženo, in trésk! jo zažene skoz okno v strašno globino. Na to popade tudi Rotio, ki je za gospó se poskušati jela, in z besedami: „Vsaj si ti ravno taka in enake kazni vredna,“ treši tudi njo med sterma pečovje.

Knez Paul, kakor sem omenil že zgoraj, je bil nagle jeze, sicer pa dobrega serca; kmalo torej se kri mu ohladi in vest ga strašno peči začne. Ves ginjen se ozira skozi okno po stermem skalovji in luka, kje bi bilo obviselo truplo njegove žene Lihardi in nje hišne; in kaj menite, kaj zagleda? — Angelje v podobi mladenčev, ki so pristregli nedolžno Lihard in nje hišno, in ju nesli v dolino, in iz doline čez Dravo na nje grad „Kamen“.

Še bolj potert v svoji duši pošlje po lažnjivo deklo Lupo; pa, oh groza! kaj najdejo? Rekla je: Naj bom kamen, če lažem!“ in res! ne le ona, temuč tudi krava, katero je ravno mólzila, je okamnela — v strahoviten izgled vsim, ki radi opravljajo, in černijo in podkopujejo dobro ime svojega bližnjega. Knez ves presunjen po teh toliko čudnih dogodbah spozna popolnoma svojo krivico, pošlje na Kamen po svojo tako hudo razžaljeno Lihard, jo prosi, naj mu odpusti, naj pride nazaj v Prosnico, in naj bo spet njegova ljuba žena in gospá. Ona pa mu sporoči, da mu iz serca vse odpusti; na Prosnico vendar ne bode prišla, ker se nadja, da na Kamnu bode ložje služila Bogu, in samo to ga lepo prosi, naj se pokori za svoje grehe.

Pripoveduje se, da knez Paul je od samega joka nad svojimi grehi sčasoma oslepel, je izzidal pod svojim gradom v Mohlčah čedno cerkv svojemu kerstnemu patronu, svetemu Paulu v čast, in živel pri tej cerkvi sedem let v ostri pokori. Pobožna Lihard pa je toliko molila za njega, da mu je Bog po svoji neskončni milosti oči spet odperl, in knez Paul ves ginjen od tolike ljubezni božje razdeli svoje posestvo med svoje otroke, in se poda na božji pot — obiše svete mesta Rim in Jeruzalem, obilno moli, se terdo posti, in prihaja od dne do dne bogátiši na dobrih delih. Čez sedem let pa pride nazaj v Mohlče, ves spokorjen mirno v Gospodu zaspi, in še se vidi njegov pokop — v cerkvi, katero je izzidal na svoje stroške.

Bogaboječa Lihard, kakor se kaže, je po smerti svojega moža še nekoliko let živela, in nje naj večje, nje edino veselje bilo je moliti, premišljevati svete reči, streči bolnikom in podpirati uboge in sirote. Postavila je na gradu Kamnu cerkv

svetemu Lavrencu v čast, pod gradom pa bolnišnico, v kateri je stregla bolnikom s toliko ponižnostjo, kakor bi bila najborniša dekla, in je dajala vbogaime, kakor je kdo potreboval. Doživela je blizo sto let, in kakor živela sveto, je tudi sveto umerla okoli l. 1024, in v kamenski cerkvi počiva. Nje spomin še živi po vsi podjunki dolini, in visoko jo časté vsi untodni Slovenci, in se priporočajo nji v svojih dušnih in telesnih potrebah. — Priporočim se ti zdajle tudi jes, preljuba sveta Lihard! in se podam v tvojo mogočno priproš-njo. Prosi za me, da bom tudi jes po tvojem svetem izgledu rad molil, rad premišljeval svete reči, se postil, se zatajeval, vbogaime dajal po svojem premoženji, in se veselil enkrat s teboj v svetih nebesih! Amen.

Življenje svete Lihardi nas uči:

1) Da ni gada toliko strupenega, kakor je obrekljiv jezik — Bog vari pred njim mene in vas! Le spomni se svete Lihardi in nje nedolžne hišne, in terdno skleni, da ne boš nikoli obrekoval svojega bližnjega ali govoril čez njega, kar ni res. Odvzeti komu poštenje ali dobro ime, je lahko: poverniti ga, je težko in dostikrat nemogoče.

2) Kako nevarna je nagla jeza — da je naglaven greh, ki stori mnogo hudega na svetu, in pripravi mnogo duš v brezden peklenski. Koliko sovražtva in prepira, koliko kletve in drugih gerdih besed, koliko bojev in morij ona napravi, ve Bog sam! Koliko ljudi, ki so jezi udani, vedno boleha! koliko jih umerje za njo! Jezaven clovek, se mi dozdeva, je kakor divja zver ali kakor ternjev germ: kdor

gre blizo, mora silno varen biti. Zatorej, ljubi bratje in sestre! za božjo voljo vas prosim, varujte se jeze in ne dajte ji prostora v svojem sercu. Si pa morebiti jezi že udan, sprašuj skerbno vsak dan svojo vest, in kolikorkrat čutiš, da jeza se vzdiguje v tebi, hitro začni izdihovati prav iz serca: „Oh, ljubi Jezus, ne daj, da bi jeza gospodovala v meni; temuč daj, da bom krotek in ponižen kakor ti!“

3. Nas uči, kako Bog kaznuje tiste, ki se kolnejo in roté. Dekla Lupa v svoji prederznosti je rekla: „Naj bom kamen, ako ni res, kar govorim!“ in je menila, da se ji ne bo ničesar žalega zgodilo; ali, oh groza! — okamnela je. Tudi dan današni slišimo mnogokrat zarobljence, ki pravijo: „Strela naj me udari, — hudič naj me uzame, — zemlja naj me požre, — v pekel naj se pogreznem, . . . ako ne govorim resnice!“ Oh, ljubi moji, varujte se takih in enakih besed, ker to ni nikoli prav. Vas kdo kaj oprasha, kar veste, da je res, recite: Da! res je; ako pa ni res, recite: Nak, to ni res! kar je pa več, je greh. Vam pa kdo noče verjeti na vašo besedo, recite: Kakor hočeš, verjemi ali ne verjemi, jes te ne morem siliti — enkrat bo že na dan prišlo.

Spredej na podobšini vidimo sveto Lihard s pletenico v rokah, ktera je polna živeža za uboge. Za njo, na visoki peči se vidi grajšina Prosnica, pred njo pa je farna cerkuv svetega Lavrenca na Kamnu. Prosnica je na levem bregu Drave v kerški škofii, Kamen pa na desnem bregu v labudski škofii.

Labudsko škofijo, ki se tudi „lavantinska“ imenuje, je ustanovil solnograški nadškof Eberhard II. l. 1228. Ona obsega 14 dehantij na spodnjem Štajarskem, in 6 dehantij na spodnjem Koroškem, med katerimi je 17 slovenskih, tri pa so nemške. Dehantije na Štajarskem so: Celje, Braslovče, Gornograška, Konjice, Kozje, Laško, Novacerkuv, Rogatec, Slovenska Bistrica, Škale, Šmarje, Šmartno pri Slovenem-gradcu, Videm in Vozenica; na Koroškem pa Doberlaves, Pliperg, Velkovec, Šent-Andrež, Volšperg in Šent Lenard. Duhovnikov vsih skupej je blizo pet sto; med njimi je 6 korarjev, 20 dehantov, 193 fajmoštrov in nekaj nad 30 redovnikov. — Duš na Štajarskem, ki slišijo pod labudsko škofijo, je 238,000; na Koroškem pa blizo 90,000: vsih skupej tedej 328,000. — Cerkvá in kapelic po celi škofii je 662; in sicer na Koroškem 210, na Štajarskem 452. — Duhovno seminšče za perve tri leta je v Celovcu, za zadnje ali četerto leto v Šent-Andrežu. — Samostanov v škofii je šest, in sicer: V Celji in v Volšpergu so kapucini, v Brežcah in v Nacaretu so franciškani, v Šent-Paulu benediktini in pri svetem Jožefu v Celji lacaristi. Ženskega samostana ni nobenega.

Naj večje fare v škofii so: celjska, ki ima 6237; Matere božje pri jezeru, ki ima 5283; rajhenperska, ki ima 5271; konjiška ki ima 4229; šmarska in šent-križka, ki imate vsaka po 4214; volšperska, ki ima 4158, in šentjurska pod rifnikom, ki ima 4114 duš. — Naj več podružnic ima sevenska fara, namreč 15.

Sedanji knezoškof so prečastiti gospod Anton Slomšek, rojeni 26. novembra 1800 v Ponkvi na spodnjem Štajarskem.

Malemaše dan l. 1824 so mašnik postali, in so bili najprej kaplan pri fari svetega Lavrenca na Bizeljskem, potem pa pri Novicerkvi. Potlej so bili več let duhovni vodja v celovskem semenišču, na to dehant in nadfajmošter v Vozenici, dalej korar in višji šolski ogleda v Šent-Andrežu, poslednjič apat v Celji, dokler so bili l. 1846 za škofa izvoljeni in posvečeni. — Oni so v versti labudskih škofov že dvainpetdeseti.

Druga škofija, ki je na Koroškem, je kerška ali celovska. Kerška škofija, katero je solnograški nadškof Gebhard l. 1071 ustanovil, ima blizo 230,000 katoličanov in okoli 400 duhovnikov, med katerimi je 7 korarjev in 17 dehantov. Ima tudi kakih 40 redovnikov in nekaj nad 80 redovnic; uršulinarc namreč, elizabetinarc in ubogih šolskih sester. — Nekatoličanov v kerški škofii je blizo 17,000.

Sedanji kerški knezoškof so prečastiti gospod Adalbert Lidmanski, rojeni 12. aprila 1795 v Jindrihovem Gradcu (Neuhaus) na Českem.

*Zevclijana. Hema, slovenska knezinja.
Dobrotnica si nam na zemlji bila,
V nebesih bod' nam priprošnica mila.*

IX.

Sv. Hema,

žlahna gospa in radodarna vdova.

Lepe so drevesa o jeseni, ko so polne žlahnega, zrelega sadja: ali še lepše v božjih očeh so možje in žene, ki bogati so na dobrih delih in svetih čednostih — njih spomin ne ugasne, in njih ime slovi od roda do roda.

Zmed takih blagih in nepozabljivih duš je bila sv. Hema, ktera se je rodila okoli l. 983, in je bila doma na spodnjem Štajarskem v Pilštanji, kjer so starši njeni imeli grad, od kterege pa zdaj ni družega viditi, kakor razvalina in posip, in še tega malo. Nje oče bil je Engelbert grof Pilštanjski, nje mati pa Tuta, od ktere se nič bolj natančnega zapisanega ne najde. Bila sta bogata, sta imela mnogo posestva in gradov po Koroškem, Štajarskem, Krajskem in Furlanskem, in bila v žlahti clo s cesarjevo hišo: vendar nju naj večji in naj dražiši zaklad bila je njuna hčerka Hema, ki je bila že v svojih otrocih letih toliko pametna in modra, da se je že takrat jasno vidilo, kaka ljubka božja se bo razcvetela iz nje.

Takrat je na nemškem prestolu sedel cesar Arh II., ki je živel tolikanj lepo in pobožno, da bil je po svoji smerti svetnikom prištet. Ravno tako bogaboječa bila je njegova žena, sveta Kunigunda, ktera slovela je daleč po svetu zavoljo pobožnosti svoje, zlasti pa je ljubila in varovala predrago rožo čistosti na sebi in na drugih. — S tim svetim cesarjem in to sveto cesarico v žlahti, kakor sem že zgorej omenil, je bila sv. Hema, in njima v skerb in rejo so jo njeni starši izročili. Skerbno kakor lastna mati, je sveta cesarica gledala na svojo mlado rejenko Hemo, jo goreče učila svetih Jezusovih nauk, in ven in ven ji pravila, kako ima se obnašati v vsih okoljnostih svojega življenja, kako varna, skerbna in sramožljiva biti, in moliti in čuti neprenehoma, da ne pade v skušnjave. Hema je pa tudi rada poslušala nauke svete cesarice, in postala zala na duši in truplu. Akoravno bogata in visokega stana, vendar ni prevzetovala, ni lepotičila se; ni marala za nečimerno obleko, ne za pregrešno posvetno veselje: timveč le Jezusu dopasti je želela, in njemu služiti v čistosti svojega serca, je bilo nje naj večje veselje. — Oh kako lepo, ako bogate dekleta, ako zale gospodične v ponižnosti služijo Bogu, in se od napuha premotiti ne dajo! Blagor jim!

Ko je Hema odrastla, se je po volji svojih staršev omožila, in vzela v zakon koroškega grofa Gulielma, ki bil je bogat gospod v Selcah in Brezah, imel pa tudi mnogo rudnikov v lasti. — Pač srečen mladeneč, ki dobi nevesto v zakon, pridno in nedolžno, kakor je Hema bila! Res je sicer, da bila je tudi bogata, je dobila v doto od cesarja na

Štajarskem vitanjsko, bizeljsko, podčetertiško in anderburško, na Krajskem pa mokronoško grajšino; ali več, kot vse grajšine vredno je bilo nje pobožno, deviško serce, katero gorelo je od prave kristianske ljubezni do Boga in bližnjega; kajti hiše in gradovi se razsujejo, rudeče liča zvenijo, ognjene oči ugasnejo, le dušna lepota ostane, in se ne osuje in se ne postara nikdar ne.

S svojim poštenim možem Gulielmom je Hema mnogo let v zakonskem miru in v lepi zastopnosti živela, bila pridna gospodinja, skerbela za svoje pohištvo, in zvesto in natanko dopolnovala svoje dolžnosti, ki jih je imela do svojih podložnih in do svoje družine. Ali kakor skerbna je bila za časne reči, še bolj pogosto je mislila na Boga in na zveličanje svoje duše. Bila je dobrih rok, in rada je dajala vbogaime; rada in zvesto je molila, pa tudi v svetem strahu imela svoje ljudi, in priganjala jih, da so živeli, kakor sveta vera uči in mati katolička cerkvu vелеva. — Pripoveduje se, da ko je Hema mati postala, se je podala na božji pot v rožno dolino k Materi božji v Podgorje, zahvalit se za vse milosti in dobrote, ktere je po njeni priprošnji od Boga že dobila, prosit jo pa tudi, da bi se ozirala še v prihodnje z milim očesom na njo. Ali ko peš hoditi ni bila vajena, se je od pota utrudila, da ni mogla dospeti na verh, na katerem je Mariina kapelica stala; timveč je morala prenočiti spod hriba, na katerem zdaj farna cerkvu v Podgorjah stoji. V sanjah pa se je znašla v Mariini kapelici, je klečala pred nebeško kraljico in razlila svoje serce pred njo.

Hema je dobila dva fanteka, Gulielma in Hartvika. Lepo sta rastla, kakor dva mlada doba, postala zala in čver-

sta, in bila veselje in up svojega očeta in svoje matere; zlasti ker sta tudi lepo in čedno živela, in po zgledu svojih staršev brez hinavšine služila Bogu. Tudi sta rada pomagala svojim staršem, ki so imeli mnogo rudnikov, v katerih so zlato in sreberno rudo kopali; zraven pa tudi so imeli skerbi in opravkov na cente. Ali rudokopi so bili hudobni, tako da sta mlada gospodičica nekokrat jih oestro svarila — sosebno eden zmed njih je storil clo nekaj gerdega. Zategadel sta ga dala prijeti, okovati v železje, in ker je bila njegova hudobija odkrita in občno znana, brez pomude na vislice obesiti. To pa je deset drugih rudokopov, ki bili so v žlahti z obešenim, tolikanj razkačilo, da so zakleli se, kervavo se maščevati nad mladima gospodoma. In res! ko sta prišla pervikrat potem rudnik ogledovat, so rudokopi zgrabili in ubili oba.

Hema, kakor pravijo, se je nad to zgubo sicer močno zavzela, vendar kmalo potolažila; ali Gulielm, nje mož se kar ni premagati mogel: temuč ves razserden se zažene nad rudokope, jih zmaga, jih pomori in pokonča vse njih blago in imetje. Toda ne dolgo, ko se kri mu ohladi in ga grevati jame, in potolažiti svojo nemirno vest, sklene na božji pot v Rim se podati, ondi s pokoro in z molitvo svojih grehov se očistit in s Bogom se spravit. Vzame torej slovo od svoje ljube žene Heme, in po romarski in spokorno oblečen se napoti proti svetem mestu Rimu. Ondi se pokloni svetemu očetu, rimskemu papežu, obiše groba ssv. apostolov Petra in Paula, in ko se je spokorno spovedal in umil svojih madežev, gre še v sveto deželo — v mesto Jeruzalem; od tod pa se verne s pokojnim srcem sopet v svojo milo domovino. Že

je na Koroško došel, ko ga v Loki blizo Volšperga smertna roka zadene, in še se vidi njegov grob u cerkvi svetega Jakoba na Greberjih.

Hema tedej je bila zdaj uboga, zapuščena vdova, brez moža in brez otrok. Velika je bila njena žalost, huda nje britkost, vendar še večje nje zaupanje v Boga; in kakor nekdamj Maria devica, je rekla tudi ona: „Dekla Gospodova sem, naj se mi zgodi po njegovi besedi.“ Bila je sicer bogata, in časnih reči je čezzadosti imela; vendar nad bogastvom ni našla veselja, in časno blago je ni nasitilo. Samo Bogu je služila, in kar dohodkov imela, je ali med uboge in betežne razdala, ali za cerkvene reči in za čast božjo obrnila. Kaj je vse dobrega storila, se natanko ne ve, se torej tudi povedati ne more; le kar se zapisanega najde, tukaj naznaniti hočem. Dala je na Kerki v čast Matere božje postaviti veličastno cerkuv, in zraven cerkve dva samostana, enega za možke, drugega za ženske, in jim je naložila dolžnost, da imajo ob določenih urah prepevati v cerkvi čast božjo, streči ljudem v duhovskih zadevah, in podučevati možko in žensko mladino in izrejati jo v božjem strahu. Da so pa delavci pridniši bili, je bila vseskoz sama pri njih, in je priganjala in v nemala jih zdaj z lepimi besedami, zdaj s kakimi darili. Vsak večer se je z dnarno skrinjico v roki na en kamen vsedla, in delavce zaporedoma pošteno plačevala; in pripoveduje se, da ako je komu tudi dovolila, da sme sam v skrinjico seči in vzeti, kolikor more zagrabit, vendar ni mogel nobeden več vzeti, kakor kolikor si je po-

šteno zaslužil. Še se kaže v Kerki tisti kamen, na katerem sedé je sv. Hema delavcem dnino plačevala.

Ko so dodelali samostana in cerkuv, pridejo solnograški višjiškof Balduin posvetit in blagoslovit, kar je Hema s pomočjo božjo srečno pozidala in dogotovila. Veliki Šmaren l. 1042 je bil tisti srečen dan, na katerem je to sveto opravilo se godilo, in slovesnost je bila, kakoršnih je koroška dežela še malo imela. Od vsih krajev, od blizo in daleč so se množice sule, in ljudstva se je sošlo, da bi ga nihče ne bil mogel sošteti. H koncu slovesnosti pa stopi sv. Hema sama, obdana od sedem deset koroških devic pred veliki altar, in daruje in zapiše vse svoje premoženje cerkveni priprošnjici, devici Marii. Na to pade na svoje kolena, in vsa ponižna prosi nadškofa Balduina, zapisati med redovnice njo in vsih sedemdeset devic, se zaveže v samostanske obljube in iz toliko visoke gospe postane naj borniša sestra med njimi, postane jim izgled pokoršine, pobožnosti in lastnega zatajevanja, in jim sveti s svojim življenjem kakor luč, ki se na mernik postavi, da sveti vsim, ki so v hiši. — Kako srečna pač si, ljuba Hema! pa tudi kako dober je Bog, kateri ti je dal toliko blago serce! Koliko jezar in jezar žensk, ki so bile bogate, zale in imenitne gospe, je v pozabljivosti potonilo, in ni več duha ne sluha od njih: Hema pa še živi v blagem spominu pri Korošcih, Štajarcih in Krajncih, in bo živela, dokler nam bo prijazna luč kristiansko-katoličke vere sijala, in bo dušna žlahnost na zemlji kaj veljave imela.

V samostanu sv. Hema ni dolgo več živela; Bog jo v kratkem k sebi zakliče. Bilo je zmladleta 1045, ko

nevarno zboli, in kmalo spozna, da nje smertna ura se bliža; zategadel se da previditi s svetimi zakramenti, sporoči cerkvam in ubogim vse, kar je še časnega premoženja imela, in 29. juni-a, t. j. ravno o godu ssv. apostolov Petra in Paula mirno v Gospodu zaspi, in se preseli v boljšo deželo. — Kakor je sama želela, so jo pokopali na kerškem mertvišču, in precej so jeli obiskavati nje grob; so jo jeli častiti, priporočevati se njeni priprošnji, in še dan današni, zlasti četero povelikončno nedeljo in o Šent-Petrovem jih priroma mnogo jezar na Kerko, obhajati nje god in spomin, in po njeni priprošnji zadobiti od Boga milost in pomoč.

God svete Heme je 29. junia. Bratje in sestre! čas je kratek; torej delajmo dobro nevtrudljivo, dokler je dan; ker pride noč, v kateri ne bo nihče več delati mogel: ti pa, sveta Hema, prosí Boga za nas!

Dobrotnica si nam na zemlji bila,
V nebesih bod' nam priprošnjica mila!

Iz življenja svete Heme se učé:

1) Dekleta, da njih naj večja lepota je čistost in nedolžnost serca. Si čistega serca, cvete še lepa rožica nedolžnosti na tvojem obrazu, si lepa v božjih očeh, da nobena vertnica in nobeden limbar tako. Si pa znabiti že zapravila venec svojega devištva, si oblatila se z gerdimi, nesramnimi grehi, svoje sramote tudi s svilo in tančico zakrila ne boš. Lepše ko je deklíško serce, lepši tudi je nje obraz — nedolžnim in sramožljivim deklíčem vsako krilo lepo stoji, samo da je pošteno in snažno.

2) Se učé žene, kako morajo ljubiti svoje može, in kako oskerbovati svoje otroke, svojo družino in celo pohištvo. Žena! ubogaj svojega moža v vsih pravičnih rečeh; ako pa tvoje lepo svarjenje ničesar ne zda, je treba molčati, tiho terpeti in udati se v voljo nebeško. Imaš družino, imaš otroke, oziraj se skerbno za njimi, in v strahu jih imej — za vse, kar se pri hiši zgodi, boš dajala odgovor, in duše tvojih hlapcev in dekel bo Bog iz tvojih rok tirjal.

3) Se učé vdove, kako skerbne imajo biti za nebeško kraljestvo, kako rade moliti, kako pridno obiskavati službo božjo, kako po svoji moči pomagati ubogim, streči bolnikom, podučevati mlajše, in dajati dobre izgledе svojim domačim in tudi unanjim. Za vdove, ki so pobožne in poštene, ima Bog posebno skerb; „vdova pa, ki živi v sladnostih, je živa že mertva,“ pravi sveto pismo.

Spredej na podobšini vidimo sveto Hemo, kako veličastno se ziblje na oblakih, pod njo pa se vidi terg Kerka (Gurk), ki je kakih sedem ur zgor Celovca, in od kterega je celovska škofija dobila svoje ime.

Koroško se derži Krajskega, Štajarskega, Solnograškega, Tiroljskega in Italijanskega, imá mnogo visokih gorá in snežnikov, in se imenuje zato tudi „Goratan.“ Gore in hribi prikrivajo v svojem naročji mnogo rud, zlasti železa in svinca; ravnine rodé mnogo žita in sadja, sosebno labudska dolina je tolikanj rodovitna in lepa, da se sploh imenuje: „koroški paradiz.“ Cela dežela meri 180 štirjaskih milj, in ima 11 mest, 25 tergov in 2754 vasi, v kterih živi okoli 200,000

Nemcev in 120,000 Slovencev. Korošci so dobri vojaki, iskreno ljubijo svojo domovino, so odkritoserčni, in njih pridnost v živinoreji, v sadjoreji in v obdelovanji travnikov je hvale in posnemanja vredna: so pa tudi vsi živi na ples, imajo, sosebno Nemci, čez vse radi mastne jedi in tepkovec, in obilna jed in pijača izvali tudi pri njih marsiktero napako. — Med rekami naj večja je Drava, ktera pride iz Tiroljskega, predere celo deželo, kakor je dolga in se pri Drapergu vali na Štajarsko. Manjše reke, ktere se izlivajo v Dravo, so: Labuda, Kerka, Glina (Glan) in Zila, od kterih so labudska, kerška, glinska in ziljska dolina dobile svoje imena. Med gorami naj večji je: „Veliki zvonik“ (Grossglockner), ki je visok čez 11,000 čevljev in je z večnim snegom in ledom pokrit. Na spodnjem Koroškem so naj znaniše: Golovec (Koralpe), Svinja (Sausalpe), Obir, Olšova, Peca, Sveta Uršula. — Jezero naj večje je „verbsko“ blizo Celovca.

Imenitniši kraji na Koroškem so: Celovec, sedež kerškega škofa, seminišča za duhovne učence kerške in labudske škofije, deželnega poglavarstva, gimnazia in bogoslovnih šol, ktere benediktini oskerbljujejo, je poglavitno mesto cele dežele, ima gluhomutnico, kapucine, uršularce in elizabetinarce, ima sedem cerkvá, široke, lepo ravne ulice in okoli 11,000 stanovavcev. Zvonik farne cerkve, ki bil je l. 1709 sozidan, je 48 sežnjev visok. — Blizo Celovca so Vitrinje (Viktring), s tovarnico, ki dela sukno, ktero dobro sluje po dolgem in širokem. — Na gornjo stran od Celovca je mesto Šent-Vid, ki ima 1500 stanovavcev in je bilo svoje dni poglavitno mesto Goratana. Med Celovcem

in Šent-Vidom leži imenitno gopesvetsko ali slovensko polje (Zollfeld), kjer stoji še zdaj kamnitni stol, na katerem so stari Slovenci ustanovljali svoje vojvode. Nekoliko na strani, na malem homcu stoji stara cerkev Matere božje, Gospa-sveta (Maria Saal), v kateri sv. Modest leži pokopan. Tudi ima lep in velik zvon, ki vaga 118 centov. — Terg (Feldkirchen) je čeden terg blizo osojanskega jezera. Breze (Friesah), malo mestice blizo gornjo-štajarske meje. (Belak (Villach), znano mesto na desnem bregu Drave, terzuje z raznimi rečmi, ima lepo cerkev z visokim zvonikom, in 3300 stanovavcev. — Zgor Beljaka, v gorah je terg Plajperg (Bleiberg), kjer so bogati svinčni rudniki. — Špital, terg v sredi dravske doline. — Ako se gre iz Belaka po cesti, ki derži v laške dežele, se pride v terg Terbiž (Tarvis) in v Žabnico. V žabnički fari, na visoki gori je cerkev Matere božje na Višarjih, kamor pride vsako leto blizo 50,000 romarjev od blizo in daleč. — Na solnograški cesti med visokimi gorami je čedno mestice Gmind, in blizo so veliki železni plavži. — Tri ure od Celovca, na desnem bregu Drave so Borovlje (Ferlach), kjer se izdeluje mnogo jeklenega, sosebo pa strelnega blaga.

Na štajarski cesti, eno pošto spod Celovca in na levem bregu Drave je mesto Velkovec (Völkermarkt), ki ima 1200 ljudi in terzuje z živino in z žitom. Še nižje je terg Labud (Lavamünd), na stoku Labude in Drave, — in tik štajarske meje, na levem bregu Drave terg Draperg (Unterdrauburg), kjer je most čez Dravo in se družite cesti iz Maribora in Celja. — Pod visoko Peco, v prav pri-

jaznem kraji je mestice Pliperg (Bleiburg), in nekoliko nižje, v fari Matere božje na jezeri je velikanska železotovarna Prevalje, ki preživlja blizo 2000 ljudi, naredi vsako leto mnogo jezar centov šin za železnice, in ima v svojih gorah neizprazljive zaloge premoga. — Med gorami, na cesti, ktera derži skozi kokriško dolino v Krajn, je terg Kaplja, in še eno uro bližje krajnske meje je Bela (Velach), kamor pride mnogo bolnikov, se kopat in slatino pit. — Doberlaves (Eberndorf), je proštija skorej v sredi lepe podjunske doline.

Od Velkovca čez grebenjski hrib se pride v zalo labudsko dolino, kjer najdemo malo mesto Šent-Andrež, ki je sedež labudskega knezoškofa, ima šole in semenišče za bogoslovce četertega leta in kakih 800 stanovavcev. Dve uri nižje je terg Šent-Paul, kjer je benediktinsk samostan in so štir perve latinske šole. Poldrugo uro nad Šent-Andrežem je mesto Volšperg (Wolfsberg), ki ima fužine, papirnico, tovarno za svinčno belino in okoli 1400 stanovavcev. — V gornjo-labudski dolini je mestice Šent-Lenart z lepo gotičko cerkvijo.

To so le nektere drobtine, nektere čertice iz zemljopisa in iz državoznanstva, vender že iz njih lahko vidite, kako prostoren je svet in koliko ljudi je na njem. Vidite pa tudi, kako dobroten in mogočen je Bog, kteri toliko ljudi vsak dan preživi, jim da ob pravem času vse, kar potrebujejo za svoje vsakdanje življenje, in brez kterega vednosti nobeden las človeku iz glave ne pade. Bodi Mu večna čast in hvala!

KAZALO.

Predgovor.

I. Sv. Mahor in sv. Fortunat, mučenika in mogočna varha krajnske dežele	1
II. Sv. Maksimilian, škof, mučenik in celjsk rojak	15
III. Sv. Viktorin, ptujsk škof in mučenik	25
IV. Sv. Miklavž, škof in duhovni varh ljublanske škofije	33
V. Sv. Rupert, škof in spoznovavec	45
VI. Sv. Modest, škof in koroški apostol	55
VII. Sv. Ciril in sv. Metodi, škofa in slavjanska apostola	67
VIII. Sv. Lihard, zvesta žena in mila dobrotnica ubogih	81
IX. Sv. Hema, žlahna gospa in radodarna udova	91

